

SAADUT LAUSUNNOT TAMPEREEN KAUPUNKISEUDUN ASUNTOPOLLIITSEEN OHJELMAAN 2040

JÄSENKUNNAT

Kangasala

Lempäälä

Orivesi

Pirkkala

Tampere

Vesilahti

Ylöjärvi

MUUT

ARA

KLA/1777/01.02/2020

248 § TAMPEREEN KAUPUNKISEUDUN ASUNTOPOLIITTINEN OHJELMA

Kaavoitus, kaupunginarkkitehti Mari Seppä 14.6.2021

Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittisen ohjelman ehdotus on valmistunut, ja tavoitteena on, että seutuhallitus hyväksyy sen loppukesästä 2021. Seutuhallitus on päättänyt kokouksessaan 26.5.2021, että ohjelmasta pyydetään ennen hyväksymistä kuntien ja valtion lausunnot. Lausunnoissa toivotaan vastauksia erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

1. MAL-sopimuksen kytkentä: Miten ohjelman sisältö vastaa MAL4-sopimuksessa ilmaistuihin tarpeisiin?
2. Ohjelman kärjet: Onko ohjelman tavoitteet oikein asetettu? Suuntaako ohjelma seudullista asuntopoliittikkaa oikeisiin kysymyksiin?
3. Ohjelman toteutus: Miten kunta/valtio huomioi ohjelman toimeenpanon omassa työssään? Ovatko toimenpiteet ja seuranta selkeät?
4. Ohjelman seudullisuus: Rakentaako ohjelma seudullisuutta? Huomioiko ohjelma tasapuolisesti kaupunkiseudun kuntien asumisen kehittämisen?

Seutujohtaja Päivi Nurminen on avannut seutuhallitukselle kaupunkiseudun asuntopoliittisen ohjelman taustoja ja sisältöjä seuraavasti:

Seutuhallitus käynnisti 26.6.2019 Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittisen ohjelman päivityksen. Tavoitteena oli päivittää seudullinen asuntopoliittikka seuraaville vuosikymmenille. Ensimmäinen seudullinen asuntopoliittinen ohjelma hyväksyttiin 2010. Ohjelma palveli 2010-luvulla laadittuja rakennesuunnitelmia ja näiden pohjalta tehtyjä MAL-sopimuksia.

Ohjelman päivittämisestä on sovittu MAL4-sopimuksessa vuosille 2020-2023. Sopimuksessa riittävän ja monimuotoisen asuntotuotannon kehityspolku on kuvattu seuraavasti: "Kunnat huolehtivat yhteisvastuullisesti kaikille väestöryhmille soveltuvan, monipuolisen ja laadukkaan asuntokannan rakentumisesta. Tuotanto kohdennetaan yhdyskuntarakenteen sisään, rakenteen toimivuutta ja asuinalueiden tasapainoista kehitystä tukemaan. Asuntopoliitikassa tavoitellaan kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisäämistä ja perheasuntojen monipuolistamista."

Seudulliset asuntomarkkinat ovat yksi rajattoman kaupunkiseudun ilmiöistä, joita kuntien tulee yhteistyössä kehittää vastaten niin elinkeinoelämän tarpeisiin kuin asumisen sosiaalisiin kysymyksiin. Asuminen ja asuinympäristöt ovat myös keskeinen vetovoimatekijä, joiden merkitys yhteiskunnallisessa keskustelussa on korostunut Korona-pandemian aikaan osuneen ohjelman valmistelussa. Asuntopoliittikka onkin nähtävissä myös kilpailutekijänä kaupunkiseutujen menestymisessä.

Asuntopoliittista ohjelman 2040 väestösuunnitteeksi on valittu vahvan kasvun jatkuminen Tampereen kaupunkiseudulla. Ohjelman mukaan kaupunkiseudun väestö vuonna 2040 on 480 000 asukasta. Tavoitteen saavuttaminen vaatii vahvaa panostusta paitsi itse asuntopoliittikkaan myös nuoria ikäluokkia kiinnostavaan toimintaympäristöön, perheiden arjen toimivuuteen, maahanmuuttoon ja akateemisten työpaikkojen lisäämiseen.

Asuntopoliittista ohjelman valmistelusta on vastannut Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä. Ohjelmaa on valmisteltu yhdessä kaupunkiseudun kuntien kanssa laajasti osallistavalla ja poikkihallinnollisella otteella. Työhön ovat osallistuneet seudulliset asiantuntijatyöryhmät, kuntajohtajakokous ja seutuhallitus. Kunnanhallituksille järjestettiin lisäksi tavoitteiden linjaamiseen liittyvä työpaja 8.2.2021. Käytännön valmistelutyöstä on vastannut seudullinen maankäytön ja asumisen seudullinen työryhmä (Masto).

Työn suuntaamiseksi laadittiin laaja tilannekuva, jossa tarkasteltiin seudullisia nykyilmiöitä mm. asuinalueiden eriytymistä, asumisen laatua, asunnottomuutta sekä väestönkehitystä. Tilannekuvan pohjalta valittiin asuntopoliittisen ohjelman kuusi teemaa, joita syvennettiin tavoite- ja periaatevaiheessa. Ohjelmatyön lopuksi laadittiin seudulliset toimenpiteet ja ohjelman seurantamenettely.

Ohjelman teemat ovat

1. Kaupunkiseudun väestöennuste ja asuntotarvelaskelma
2. Asuntotuotannon laatu
3. Asuinalueiden eriytymisen ehkäisy
4. Kohtuuhintainen asuntotuotanto
5. Asunnottomuuden puolittaminen
6. Asumisen nousevat trendit
7. Ohjelman toteuttamisen edellytykset
8. Seuranta

Kangasalan kaupungin tekninen keskus on valmistellut seuraavan lausunnon:

Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittinen ohjelma on valmisteltu seutuyhteistyönä, ja sen laatimiseen on osallistunut Kangasalta sekä päättäjiä että viranomaisia. Myös asukkaita ja rakennusalan toimijoita on osallistettu seututoimiston järjestämin kyselyin. Ohjelmatyössä on lähestytty asumisen teemaa monesta näkökulmasta tilastotiedon, asiantuntijatiedon sekä osallisenäkemyksen kautta. Ohjelman sisältö keskittyy valtakunnallisen kasvukeskuksen osana voimakkaasti kehittyvään taajama-alueeseen ja sen asuntopoliittisten ilmiöiden hallintaan.

MAL4-sopimus

Seudun kuntien ja valtion välinen MAL4-sopimus maankäytön, asumisen ja liikenteen teemoista on ollut seudun asuntopoliittisen ohjelman keskeinen lähtökohta. Asuntopoliittisen ohjelman työstäminen on jatkunut luontevasti MAL-sopimuksen laatimisesta, jatkaen vuoropuhelua seudun kuntien ja valtion välillä. Asumiseen liittyvän seudullisen yhteistyön seuraava askel on seudun rakennesuunnitelman tarkistus, mille nyt tehty asuntopoliittinen ohjelma luo puolestaan pohjan. Seudun asuntopoliittisessa ohjelmassa on asetettu korkeat tavoitteet niin asumisen määrän kuin laadunkin suhteen. Aktiivista vuoropuhelua on tärkeä käydä seudun ja valtion välillä, sillä korkeat tavoitteet edellyttävät myös valtion suunnalta MAL4-sopimuksen kautta merkittävää panostusta.

Asuntopoliittisen ohjelman kärjet

Seudun asuntopoliittisessa ohjelmassa on asetettu korkea väestönkasvutavoite. Kangasala vastaa tähän tavoitteeseen tiivistämällä maltillisesti olemassa olevaa taajamaa ja suuntaamalla uudisalueiden kaavoitusta sellaisille alueille, joilla se on seudun aluerakenteen kannalta tarkoituksenmukaista. Korkea kasvutavoite tarkoittaa myös panostamista palveluiden vaatimiin investointeihin sekä uusiin työpaikka-alueisiin. On tärkeää, että ohjelmassa on tuotu kasvun rinnalla voimakkaasti esiin myös vanhojen alueiden elinvoimaisuuden ja sosiaalisen hyvinvoinnin teemoja ja nostettu esimerkiksi kauneus terminä esille. On tärkeää, että laatu ei jää määrän jalkoihin.

Seudun asuntopoliittisen ohjelman tavoitteet suuntaavat kasvua keskustoihin, alakeskuksiin ja joukkoliikennevyöhykkeelle sekä tulevan raideliikenteen äärelle. Keskustan ja alakeskusten kehittämisessä ohjelma on tuonut esille keinovalikoimaa kestävän asuntopoliittikan kehittämiselle. Raideliikenteen osalta Kangasalla on tulevaisuudessa mahdollisuuksia sekä raitiotien että lähijunan tiimoilta. On tärkeää, että myös muut joukkoliikennemuodot kuin raideliikenne on nostettu ohjelman tavoitteissa raideliikenteen rinnalle, sillä Kangasalan nauhataajama ja osaltaan myös laaja maaseutu nojaavat keskeisesti bussiliikenteeseen.

Kangasalan kaupunki näkee positiivisena huomion kiinnittämisen asumisen laatuksymyksiin sekä segregaatian ehkäisyyn. Kohtuuhintaisen asumisen tasapuolisen sijoittumisen suhteen seudun asuntopoliittinen ohjelma on tarpeellinen. Kangasalan kaupunki omistaa vuokrataloyhtiö Kiinteistö Oy Taloherttuan, joka vastaa osaltaan Kangasalan kohtuuhintaisesta vuokra-asuntotuotannosta. Taloherttualla on yli 1100 asuntoa eri puolilla kaupunkia.

Asumisen ja erityisesti kohtuuhintaisen asumisen kohdistuminen tiivistyville alueille tukee saavutettavuusominaisuuksiltaan hyvää yhdyskuntarakennetta. Kohtuuhintaisen rakentamisen toteuttamiseen tiivistyville alueille liittyy myös haasteita, joihin tulee etsiä ratkaisuja. Helposti rakennettavat tontit on usein jo käytetty ja rakentamiseen liittyy usein runsaasti kustannuksia jo ennen varsinaisen rakentamisen aloittamista. Tiiviimpään kaupunkiympäristöön toteutettavat hankkeet vaativat esimerkiksi rakenteellisia pysäköintiratkaisuja ja panostusta laadukkaisiin julkisivuratkaisuihin. Jos kohtuuhintaista asumista halutaan myös tiivistyville alueille, on tärkeää, että Valtion Asumisen ja rakentamisen kehittämisskeskuksen (ARA) rahoitusinstrumenttien valikoima tarjoaa tiivistyville alueille sopivia ratkaisuja. Tällä hetkellä MAL4-sopimuksen mukaiset tarpeet ja kohtuuhintaisen rakentamisen rahoitusmahdollisuudet eivät kaikilta osin kohtaa.

Ohjelman toteutus

Tampereen seutu koostuu erikokoisista ja ominaisuuksiltaan erilaisista kunnista. On tärkeää, että kaikkia seudun kuntia koskevissa yhteisissä linjauksissa ja ohjelmissa huomioidaan kuntien erilaiset ominaispiirteet asukasmäärineen, kuntaorganisaatioineen ja toimintatapoineen. Linjausten tulee olla toteutettavissa eri kunnissa ja niissä tulee olla tarpeeksi liikkumavaraa, jotta ohjelman tavoitteet voivat toteutua kaikkialla.

Kangasalla on perinteisesti kiinnitetty huomiota kestäväan asuntopolitiikkaan esimerkiksi kaavoittamalla monipuolisesti erilaisia talotyyppisiä toistensa lähelle. Viihtyisän elinympäristön osalta hyviä ja nyt valmistuneen seudun asuntopoliittisen ohjelman mukaisia esimerkkejä ovat Kangasalan ympäristö- ja taideohjelma Lumoava Kangasala sekä Lamminrahkan uudisalueen rakennustapaa määrittelevä laatuohje. Asunnottomuutta ehkäisevä seudun asuntopoliittisen ohjelman mukainen asumisneuvojatoiminta on Kangasalla jo toiminnassa ja siitä on hyviä kokemuksia.

Seudun asuntopoliittinen ohjelma huomioidaan jatkossa Kangasalla erilaisia strategisia ohjelmia valmistellessa sekä monenlaisessa käytännön suunnittelutyössä. Keskeisimpiä sitoutettavia yksiköitä ovat maankäyttöä ja asumista ohjaava kaavoitus, tontinluovutusta suunnitteleva paikkatietoyksikkö sekä rakennusluvitusta valmisteleva rakennusvalvonta. Laajempi poikkialainen jalkautus tapahtuu erityisesti kaupunkirakennetta, palveluita ja investointeja ajoittavan 10+5 -ohjelman kautta.

Seudullisuus

Seudun asuntopoliittinen ohjelma vahvistaa seudullisuutta yhteisellä tavoitteen asettelulla. Ohjelma määrittää kuntien kesken asuntopolitiikan pelinsääntöjä ja tukee samalla seudun elinvoimaa sekä vetovoimaa valtakunnan tasolla. Ohjelman myötävaikutuksella kunnat ja seudun toimijat edistävät yhteisvastuullisesti seudun segregaaation hillinnän, elinympäristön laadun ja asuntomarkkinoiden kehittymistä.

Seudun asuntopoliittisessa ohjelmassa on keskitytty erityisesti taajama-alueisiin ja niissä ilmeneviin akuutteihin asuntopoliittisiin haasteisiin kuten vaikkapa pienten asuntojen keskittymiseen tietyille alueille. Kangasalan kaupunkistrategiassa on tuotu esiin tiivistyvien taajamien rinnalla mahdollisuuksien maaseutu. Ohjelmassa olisi hyvä tuoda ilmiönä esiin taajamaa ympäröivän maaseudun ja kyläheimien kehitystä esimerkiksi monipaikka-asumisen ja etätyöskentelyn kautta.

Oheismateriaali

Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittinen ohjelma, ehdotus

Elinympäristöjohtaja 15.6.2021

Elinympäristölautakunta päättää esittää kaupunginhallitukselle, että kaupunki antaa Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittista ohjelmaa koskien teknisen keskuksen valmisteleman lausunnon.

Elinympäristölautakunta 22.6.2021 § 109

Elinympäristölautakunta hyväksyi elinympäristöjohtajan esityksen.

Liitteet

Ote seutuhallituksen pöytäkirjasta 26.5.2021, § 68

Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittinen ohjelma

Kaupunginjohtaja 26.7.2021

Kaupunginhallitus päättää hyväksyä elinympäristölautakunnan esityksen
22.6.2021 § 109.

Kaupunginhallitus 2.8.2021 § 248

Kaupunginhallitus hyväksyi kaupunginjohtajan esityksen.

Täytäntöönpano: kaavoitus, toimistos sihteeri Maija Lilja

Tiedoksi: Tampereen kaupunkiseudun seutuhallitus

Lisätiedot: kaupunginarkkitehti Mari Seppä, puh. 044 431 4177

68 § TAMPEREEN KAUPUNKISEUDUN ASUNTOPOLIITTINEN OHJELMA

Seutujohtaja Nurminen

Seutuhallitus käynnisti 26.6.2019 Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittisen ohjelman päivityksen. Tavoitteena oli päivittää seudullinen asuntopoliittikka seuraaville vuosikymmenille. Ensimmäinen seudullinen asuntopoliittinen ohjelma hyväksyttiin 2010. Ohjelma palveli 2010-luvulla laadittuja rakennesuunnitelmia ja näiden pohjalta tehtyjä MAL-sopimuksia.

Ohjelman päivittämisestä on sovittu MAL4-sopimuksessa vuosille 2020-2023. Sopimuksessa riittävän ja monimuotoisen asuntotuotannon kehityspolku on kuvattu seuraavasti: ” Kunnat huolehtivat yhteisvastuullisesti kaikille väestöryhmille soveltuvan, monipuolisen ja laadukkaan asuntokannan rakentumisesta. Tuotanto kohdennetaan yhdyskuntarakenteen sisään, rakenteen toimivuutta ja asuinalueiden tasapainoista kehitystä tukemaan. Asuntopoliitikassa tavoitellaan kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisäämistä ja perheasuntojen monipuolistamista.”

Seudulliset asuntomarkkinat ovat yksi rajattoman kaupunkiseudun ilmiöistä, joita kuntien tulee yhteistyössä kehittää vastaten niin elinkeinoelämän tarpeisiin kuin asumisen sosiaalisiin kysymyksiin. Asuminen ja asuinympäristöt ovat myös keskeinen vetovoimatekijä, joiden merkitys yhteiskunnallisessa keskustelussa on korostunut Koronapandemian aikaan osuneen ohjelman valmistelussa. Asuntopoliittikka onkin nähtävissä myös kilpailutekijänä kaupunkiseutujen menestymisessä.

Asuntopoliittista ohjelman 2040 väestösuunnitteeksi on valittu vahvan kasvun jatkuminen Tampereen kaupunkiseudulla. Ohjelman mukaan kaupunkiseudun väestö vuonna 2040 on 480 000 asukasta. Tavoitteen saavuttaminen vaatii vahvaa panostusta paitsi itse asuntopoliittikkaan myös nuoria ikäluokkia kiinnostavaan toimintaympäristöön, perheiden arjen toimivuuteen, maahanmuuttoon ja akateemisten työpaikkojen lisäämiseen.

Asuntopoliittista ohjelman valmistelusta on vastannut Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä. Ohjelmaa on valmisteltu yhdessä kaupunkiseudun kuntien kanssa laajasti osallistavalla ja poikkihallinnollisella otteella. Työhön ovat osallistuneet seudulliset asiantuntijatyöryhmät, kuntajohtajakokous ja seutuhallitus. Kunnanhallituksille järjestettiin lisäksi tavoitteiden linjaamiseen liittyvä työpaja 8.2.2021. Käytännön valmistelutyöstä on vastannut seudullinen maankäytön ja asumisen seudullinen työryhmä (Masto).

Työn suuntaamiseksi laadittiin laaja tilannekuva, jossa tarkasteltiin seudullisia nykyilmiöitä mm. asuinalueiden eriytymistä, asumisen laatua, asunnottomuutta sekä väestönkehitystä. Tilannekuvan pohjalta valittiin asuntopoliittisen ohjelman kuusi teemaa, joita syvennettiin tavoite- ja periaatevaiheessa. Ohjelmatyön lopuksi laadittiin seudulliset toimenpiteet ja ohjelman seurantamenettely.

Ohjelman teemat ovat

1. Kaupunkiseudun väestöennuste ja asuntotarvelaskelma
2. Asuntotuotannon laatu
3. Asuinalueiden eriytymisen ehkäisy
4. Kohtuuhintainen asuntotuotanto
5. Asunnottomuuden puolittaminen
6. Asumisen nousevat trendit
7. Ohjelman toteuttamisen edellytykset
8. Seuranta

Asuntopoliittisen ohjelman ehdotus on valmistunut ja tavoitteena on, että seutuhallitus hyväksyy sen loppukesästä 2021. Jotta ohjelmaan sitoutumiselle ja sen toimeenpanolle saadaan vahva tuki kunnista ja valtiolta, lähetetään se ennen hyväksymistä lausunnoille.

Lausunnoissa toivotaan vastauksia erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

1. MAL-sopimuksen kytkentä: Miten ohjelman sisältö vastaa MAL4-sopimuksessa ilmaistuihin tarpeisiin?
2. Ohjelman kärjet: Onko ohjelman tavoitteet oikein asetettu? Suuntaako ohjelma seudullista asuntopoliittikkaa oikeisiin kysymyksiin?
3. Ohjelman toteutus: Miten kunta/valtio huomioi ohjelman toimeenpanon omassa työssään? Ovatko toimenpiteet ja seuranta selkeät?
4. Ohjelman seudullisuus: Rakentaako ohjelma seudullisuutta? Huomioiko ohjelma tasapuolisesti kaupunkiseudun kuntien asumisen kehittämisen?

Seutusunnittelupäällikkö Kaisu Kuusela selostaa asiaa kokouksessa.

Kuntajohtajakokous käsittelee asiaa 21.5.2021.

Liite.

- Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittinen ohjelma 2040: ”Hyvää asumista kaikille”

Puheenjohtaja Lauri Lyly poistui kokouksesta.

Marko Jarva jatkoi kokouksen puheenjohtajana.

Päätösehdotus.

Seutuhallitus 26.5.2021
Seutujohtaja Nurminen

Seutuhallitus päättää

hyväksyä kaupunkiseudun asuntopoliittisen ohjelman luonnoksen,

että seutuyksikkö voi viimeistellä kaupunkiseudun asuntopoliittisen ohjelman jatkokäsittelyyn,

lähettää kaupunkiseudun asuntopoliittisen ohjelman lausunnoille jäsenkuntien kunnanhallituksille, ympäristöministeriöön sekä ARA:lle ja

että lausunnot pyydetään 6.8.2021 mennessä.

Päätös.

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Tiedoksi.
Lisätietoja.

jäsenkunnat, YM, ARA
seutusihteeri Juhani Pohjonen
puh. 040 587 8557, etunimi.sukunimi@tampereenseutu.fi

Otteen vakuudeksi:

Juhani Pohjonen
seutusihteeri

Hyvää asumista kaikille

Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittinen ohjelma
vuoteen 2040

Kangasala

LAMPÄÄLÄ

NOKIAN
KAUPUNKI

ORIVESI

PIRKKALA

TAMPERE.
FINLAND

VESILAHTI
Kulttuurin Luonnon

YLÖJÄRVI

Sisällysluettelo

Esipuhe	3
Asuntopoliittisen ohjelman teemat ja tavoitteet pähkinänkuoressa	4
1. Tampereen kaupunkiseudun väestösuunnite ja asuntotarvelaskelma	5
Väestösuunnite	5
Asuntotuotantotarvelaskelma	9
Asuntotuotantotarve yhdyskuntarakenteessa	12
2. Asumisen laatu	14
Lähtökohta	14
Tavoite	14
Seudulliset toimenpiteet laadun vahvistamiseksi	14
Kunnissa täsmennettävät toimenpiteet	15
Seuranta	15
3. Eriytymisen ehkäisy	16
Lähtökohta	16
Tavoite	16
Seudulliset periaatteet eriytymisen ehkäisyyn	16
Kunnissa täsmennettävät toimenpiteet	17
Seuranta	17
4. Kohtuuhintainen asuntotuotanto	19
Lähtökohta	19
Tavoite	19
Kunnissa täsmennettävät toimenpiteet	20
Yhteistyö valtion kanssa	21
Seuranta	21
5. Asunnottomuuden puolittaminen	22
Lähtökohta	22
Tavoite	22
Ratkaisu	23
Seuranta	23
Jatkotoimenpiteet	23
6. Nousevat asumisen trendit	23
7. Asuntopoliittisen ohjelman toteuttamisen edellytykset	24
8. Seuranta	24
Liite	24

Esipuhe

Tampereen kaupunkiseudulla asuntomarkkinat toimivat aktiivisesti ja yli kuntarajojen. ”Hyvää asumista kaikille” on seudullisen asuntopoliittisen ohjelman 2040 nimi ja pääviesti. Ohjelma on vastaus seudullisiin kysymyksiin asuntotuotantarpeesta, asumisen laadusta, kohtuuhintaisuudesta sekä asunnottomuudesta ja segregaatiosta. Ohjelma painottaa myös kuntien keskinäistä vastuunkantoa asumisen kehittämisestä.

Ohjelma on jatkoa vuoden 2010 seudulliselle asuntopoliittiselle ohjelmalle, joka on toiminut kaupunkiseudun MAL-suunnittelun, sopimisen ja seurannan taustalla.

Kaupungistuminen, Tampereen seudun kiihtynyt kasvu ja uhka sen hiipumisesta pidemmällä aikavälillä kehystävät uuden ohjelman lähtökohtia. Ohjelmassa kaupunkiseudun kasvutavoitteeksi on asetettu 480 000 asukasta vuonna 2040, mikä tarkoittaa noin 60 500 uuden asunnon tarvetta. Kasvu edellyttää toimenpiteitä ja kehitystä, jossa seudun vetovoima säilyy korkeana ja kasvu jatkuu vahvana. Tavoitteen saavuttamiseksi kuntien tulee vahvistaa nuorten osaajien asemaa seudulla sekä edistää perheellistymistä. Myös maahanmuuton tulee kasvaa.

Tampereen kaupunkiseutu on matkalla kohti eurooppalaista metropolia väestön saavuttaessa 0,4 miljoonan asukkaan rajapyykin. Yksi syy asuntopoliittikan päivittämiselle onkin laaja kiinnostus kasvavan kaupunkiseudun asuntomarkkinoihin. Niistä puhuvat yhtä lailla asunnon etsijät, rakentajat, sijoittajat, kaavoittajat, sosiologit kuin kansallista asuntopoliittikkaa ohjaavat tahot. Tässä kehityksessä kuntien tulee suunnata omaa asuntopoliittikkaansa palvelemaan monipuolisia tarpeita elinkeinoelämästä aina sosiaalisiin kysymyksiin asti – päämääränä hyvää asumista kaikille.

Asuntopoliittinen ohjelma on osa kaupunkiseudun suunnittelua. Se kuuluu seudulliseen suunnitelmaperheeseen, jossa asumisen, liikennejärjestelmän, yhdyskuntarakenteen ja hiilineutraalisuuden ja hyvinvointipalvelujen tavoitteet yhtyvät kestäväen kaupunkiseudun rakentamiseksi. Ohjelman tavoitteet saavutetaan kuntien välisellä yhteistyöllä sekä vankalla kumppanuudella valtion kanssa.

Jokainen ohjelma on aikansa tuotos. Tätä ohjelmaa laadittaessa Tampereen kaupunkiseutu kohtasi Korona-pandemian, joka ainakin hetkellisesti vaikutti yhteiskunnalliseen keskusteluun kaupungistumisesta, monipaikkaisuudesta ja asumisen tarpeita paremmin palvelevasta asuntotuotannosta. Samaan aikaan kaupunkiseudun lähiöissä on käynnissä renessanssi tukemaan naapurustojen yhteisöllisyyttä, hyvää saavutettavuutta ja palveluiden kehittymistä.

Ohjelman valmistelusta on vastannut Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän maankäytön ja asumisen -työryhmä. Vastuullisena valmistelijana on toiminut seutusunnittelupäällikkö Kaisu Kuusela yhdessä projektiryhmän kanssa, johon ovat kuuluneet Auli Heinävä (Tampere), Veli-Pekka Naumanen (Orivesi), Mari Seppä (Kangasala) sekä Maija Villanen (Lempäälä). Seurantamateriaalista on vastannut paikkatietoasiantuntija Jussi Välimäki. Työn poliittisesta ohjauksesta on vastannut seutuhallitus. Asuntopoliittikan tavoitteet on linjattu kunnanhallitusten yhteisessä työkokouksessa. Työtä on tukenut aluekehitystoimisto MDI:n vetämä konsortio.

Tampereen kaupunkiseudulla 5.5.2021

Seutujohtaja Päivi Nurminen

Asuntopoliittisen ohjelman teemat ja tavoitteet pähkinäkuoressa

Väestön kasvu

Pyrimme kehittämään seutua siten, että vuonna 2040 seudun väkiluku on 480 000. Tämä tarkoittaa vuositasolla keskimäärin 1,1 prosentin kasvua ja 20 vuoden aikana yli 21 prosentin kasvua.

Kasvun kohdentaminen

Ohjaamme kasvusta 80 % keskustoihin, alakeskuksiin ja joukkoliikenteen laatukäytäville sekä tulevan raideliikenteen äärelle MAL4-sopimuksen mukaisesti.

Asuntotuotannon tarve

Varaudumme 60 500 asunnon laskennalliseen asuntotuotantotarpeeseen vuoteen 2040 mennessä.

Asumisen laatu

Vähvistamme panostusta asuntotuotannon ja naapurustojen laatuun.

Asuinalueiden eriytymisen ehkäisy

Ehkäisemme yhdessä asuinalueiden eriytymistä.

Kohtuuhintainen asuntotuotanto

Huolehdimme, että seudulle rakentuu ARA:n rahoittamia asuntoja 25 % vuotuisesta asuntotuotantotavoitteesta. Sitoudumme ARA:n tuotannossa yhteisvastuullisuuteen kuntien kesken. ARA-tuotanto ohjataan kuntien ominaispiirteet huomioon ottaen.

Asunnottomuuden puolittaminen

Tunnistamme vaadittavat toimet ja toimijat asunnottomuuden puolittamiseksi ja ohjaamme työskentelyn näille tahoilla. Teemme yhteistyötä asunnottomuuden puolittamisessa.

1. Tampereen kaupunkiseudun väestösuunnite ja asuntotarvelaskelma

Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittisen ohjelman tueksi tuotettiin seudun asuntotuotantotarvelaskelma vuoteen 2040 saakka. Laskelma perustui kaupunkiseudulle tehtyyn väestösuunnitteeseen, joka mallinnettiin tietyin taustaolettamin kaupunkiseudulle tavoiteltavaa väestönkehitystä ennakoiden. Tämän pohjalta tuotettiin asuntotuotantotarpeen laskelma. Väestöennuste ja asuntotuotantotarvelaskelma on kuvattu laajemmin erillisessä raportissa. Tässä tuodaan tiiviisti esiin ennusteen ja laskelman tulos.

Väestösuunnite

Tampereen kaupunkiseudun väestösuunnite perustuu MDI:n väestöennustemalliin, joka huomio ikärakenteen vaikutukset ja muutokset.

Suunnite nojaa kaupunkiseudun 2010-luvun väestönkehityksen osatekijöihin, joista osaan on lisätty tavoitteellisia olettamia. Olettamien toteutuminen nojaa etenkin kaupunkiseudun veto- ja pitovoiman vahvistumiseen, esimerkiksi työmarkkinoiden, asumisen ja liikkumisen näkökulmasta. Lisäksi suunnitteessa oletetaan, että syntyvyys palautuu 2010-luvun keskitasolle 2010-luvun lopun historiallisen matalan tason jälkeen.

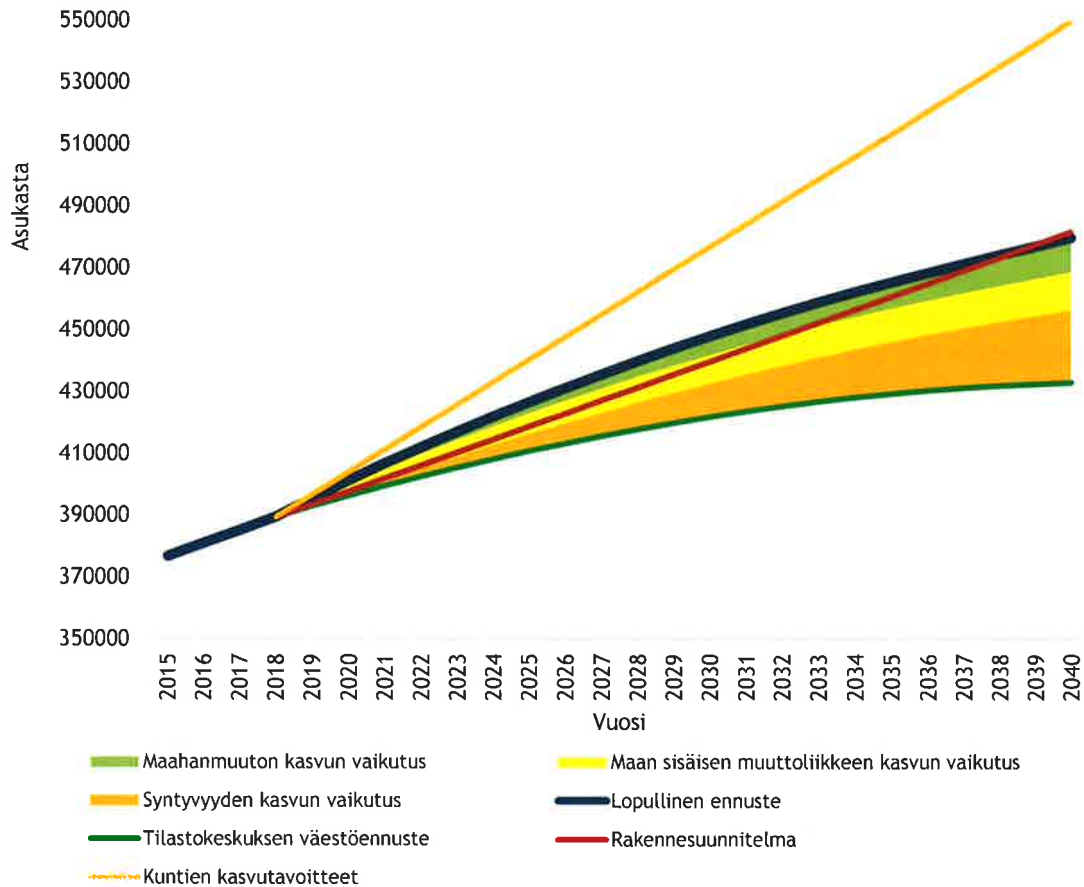
Tampereen kaupunkiseudun asuntotuotannon tarpeen määrittelemiseksi laadittiin kaksi tavoitteellista, mutta aiemman väestönkehityksen dynamiikan huomioiden realistista väestösuunnitetta. Näistä kaupunkiseudun kuntien päättäjät määrittivät vahvemman kasvun skenaarion työssä käytettäväksi väestösuunnitteeksi.

Valitussa väestösuunnitteessa on mallinnettu väestönkehityksen osatekijät vaihtoehtoisin olettamien vuodesta 2020 vuoteen 2040 asti. Osatekijät ovat syntyvyys, kuolleisuus, tulo- muutto maan sisällä, lähtömuutto maan sisällä, maahanmuutto ja maastamuutto.

	Tilastokeskuksen ennuste (2019) vuoteen 2040	Asuntopoliittisen ohjelman olettamien vuoteen 2040
Ennusteen pohjaolet-tama	Tilastokeskuksen väestöennus-teen olettamien.	Tilastokeskuksen väestöennusteen olettamien, joissa muutetaan osaa kas- vun osatekijöistä.
Syntyvyys	Koko ennustejakson vuoden 2018 tasolla.	Koko ennustejakson vuosien 2010–2018 keskitasolla.
Kuolleisuus	Perustuu ikäluokittain laskettuihin kuolemanvaaroihin, joissa huomioidaan eliniän kasvu.	Sama kuin Tilastokeskuksen ennus- teessa.
Maan sisäinen tulo- ja lähtömuutto	Perustuu ikäluokittain ja alueit- tain laskettuihin muuttoalttiuk- siin, jotka on laskettu vuosien 2014–2018 toteumasta.	Sama kuin Tilastokeskuksen ennus- teessa; paitsi 15–24-vuotiaiden muut- toalttiuksia muokataan siten, että Tampereen kaupunkiseudun muutto- liikkeen tase on ajanjakson aikana nolla suhteessa Turun ja Helsingin seutuun, ja 25–34-vuotiaiden muut- toalttiuksia muokataan siten, että muuttoliikkeen tase on nolla suh- teessa Helsingin seutuun.
Maahanmuutto	Perustuu vuosien 2010–2018 maahanmuuton keskitasoon.	Oletetaan, että maahanmuuton taso kasvaa ennustejakson aikana vastaa- maan Turun seudun asukaslukuun suhteutettua maahanmuuton tasoa.
Maastamuutto	Perustuu vuosien 2010–2018 maahanmuuton keskitasoon	Perustuu vuosien 2010–2018 maa- hanmuuton keskitasoon
Lopputulokset	Seudun väkiluku kasvaa 433 000 asukkaaseen vuoteen 2040 mennessä	Seudun väkiluku kasvaa huomatta- vasti Tilastokeskuksen ennustetta voi- makkaammin, mutta jää jälkeen aiemmasta rakennesuunnitelmasta.

Olettamien pohjalta rakennetussa väestösuunnitteessa Tampereen kaupunkiseudun väkiluku kasvaa vuosien 2019–2040 aikana yhteensä 84 200 asukkaalla eli 21,6 prosentilla. Kasvu on merkittävästi vahvempaa kuin Tilastokeskuksen väestöennusteessa, mutta hieman matalampi kuin Rakennesuunnitelman 2040 tavoite vuotuisesta 1 prosentin kasvusta. Kuntien omiin kas-
vutavoitteisiin verrattuna kasvusuunnite on huomattavasti matalampi.

Kasvu on voimakkaampaa 2020-luvun alkupuolella, mutta 2030-luvulla väestön ikääntyminen lisää kuolleisuutta. Samalla muuttajien määrät kaupunkiseudulle vähenevät keskeisten muuttoikäluokkien eli 15 - 24-vuotiaiden pienentyessä. Lisäksi kasvua hidastaa muun maan ennakoitu väestönkehitys, joka etenkin muun Pirkanmaan sekä lähimaakuntien osalta on ollut heikkoa 2000-luvulla. Kehitys jatkuu ennusteessa 2020- ja 2030-luvulla heikkona, minkä seurauksena potentiaalisia muuttajia on vuosi vuodelta vähemmän Tampereen kaupunkiseudulle.

Tampereen kaupunkiseudun väestösuunnitteen muodostaminen. Lopulliseksi väestösuunnitteeksi on valittu seudun Rakennesuunnitelman 2040 lähellä oleva suunnite kuntien omien kasvutavoitteiden ja Tilastokeskuksen ennusteen väliltä. Kuntien kasvutavoite on muodostettu kuntien omien tavoitteiden pohjalta vuoteen 2030 saakka.

Tampereen kaupunkiseudun Rakennesuunnitelman 2040 suunnitteessa Tilastokeskuksen ennustetta vahvempaa kasvua selittävät oletamat väestönkehityksen eri osatekijöistä. On huomionarvoista, että väestöntekijöiden vahvistumisen realisoituminen vaatii merkittäviä aktiivisia toimia alueen toimijoilta; pelkästään "nykyisillä korteilla" Tampereen kaupunkiseudun kasvu tulevana vuosikymmeninä olisi lähempänä Tilastokeskuksen ennustetta kuin rakennesuunnitelman ennustetta. Lisäksi oletettiin vaikuttavat laajemmat yhteiskunnalliset toimet, globaalit tapahtumat sekä yksilöiden omat valinnat. Rakennesuunnitelman 2040 mukaisen kasvun toteutuminen täysmääräisesti vaatii sekä oikeita toimia alueen toimijoilta ja suotuisaa laajempaa toimintaympäristöä.

Maahanmuuton tason kasvu Turun seudun tasolle vahvistaa Tampereen kaupunkiseudun kasvua noin 11 000 henkilöllä vuoteen 2040 mennessä. Maahanmuuton kasvu vahvistaa etenkin kaupunkiseudulla työikäisen väestön kehitystä. Olettaman realisoituminen vaatii selkeää tahotilaa maahanmuuton määrän kasvattamiseksi ja Tampereen kaupunkiseudun kansainvälisen vetovoiman vahvistamista. Tämä edellyttää panostamista sekä koviin vetovoimatekijöihin (työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksia, kilpailukykyistä asumista jne.) sekä pehmeisiin vetovoimatekijöihin (imago, asuinympäristö, tunnettavuus). Lisäksi maahanmuuton määrään vaikuttavat laajasti sekä kansallinen että EU- politiikka, kilpailu osaajista sekä globaalit tapahtumat.

Maan sisäisen muuttotaseen vahvistuminen suhteessa Turun ja Helsingin seutuihin 15–24-vuotiaiden ja 25–34-vuotiaiden ikäryhmässä lisää Tampereen kaupunkiseudun väestönkehitystä noin 12 500 henkilöllä vuoteen 2040 mennessä. Tämän vaikutus väestönkehitykseen on hieman suurempi kuin maahanmuuton, mutta vähäisempi kuin syntyvyyden kasvun. Maan sisäisen muuttoliikkeen vaikutukset olisivat huomattavat, sillä 15–34-vuotiaiden ikäryhmässä alueelta muutetaan koulutuksen perässä tai alueelta muuttaa vastavalmistuneita korkeakoulutettuja työn perässä; väestönkehityksen vahvistuminen näissä ryhmissä tarjoaisi kaupunkiseudulle merkittävästi lisää korkean osaamistason työvoimaa. Lisäksi etenkin 25–34-vuotiaiden ikäryhmässä tehdään suhteellisen pysyviä asuinpaikkavalintoja. Tähän ikäryhmään syntyy myös suuri osa lapsista, jonka johdosta väestönkehityksen vahvistuminen tässä ikäryhmässä vaikuttaisi pitkällä aikavälillä merkittävästi Tampereen kaupunkiseudun väestönkehitykseen.

Muuttotaseen vahvistuminen edellyttää merkittävää pito- ja vetovoiman kasvua Tampereen kaupunkiseudulla. Alueen työmarkkinoiden tulee kyetä työllistämään merkittävästi paremmin alueelta valmistuneita korkeakoulutettuja tai alueen saavutettavuuden suhteessa esimerkiksi pääkaupunkiseudun työmarkkinoihin tulee vahvistua. Alueen koulutustoiminnan täytyy myös laajentua ja sen houkuttelevuuden kasvaa. Lisäksi kaupunkiseudun asumisen täytyy pysyä kilpailukykyisenä hinnoiltaan ja laadultaan etenkin suhteessa pääkaupunkiseutuun.

Syntyvyyden palautuminen 2010-luvun keskitasolle vuoden 2019 historiallisen matalasta tasosta vaikuttaa eniten Tampereen kaupunkiseudun kasvuun suhteessa Tilastokeskuksen ennusteeseen. Syntyvyyden palautuminen nostaa kaupunkiseudun väestönkehitystä 23 500 henkilöllä vuoteen 2040 mennessä. Vaikutus lasten ikäryhmien kehitykseen on huomattava, mutta ennustejakson aikana vaikutus työikäisen väestön kehitykseen on vähäinen. Tähän oletamaan liittyy ehkä eniten epävarmuustekijöitä; seudun toimijat voivat luoda toimintaympäristön, joka tukee syntyvyyden kasvua, esimerkiksi panostuksella palveluihin, lapsiystävälliseen ilmapiiriin, lapsiperheille sopiviin ja saavutettaviin asumisen ratkaisuihin jne. Syntyvyyden kasvuun vaikuttavat myös kansallisen politiikan päätökset, laajempi yhteiskunnallinen kehitys sekä yksilöihin liittyvät tekijät. Tampereen kaupunkiseudun toimijat voivat siis luoda toimintaympäristöä, jossa on edellytykset syntyvyyden kasvuun, mutta on mahdotonta varmasti ennakoita, että näin tulee tapahtumaan.

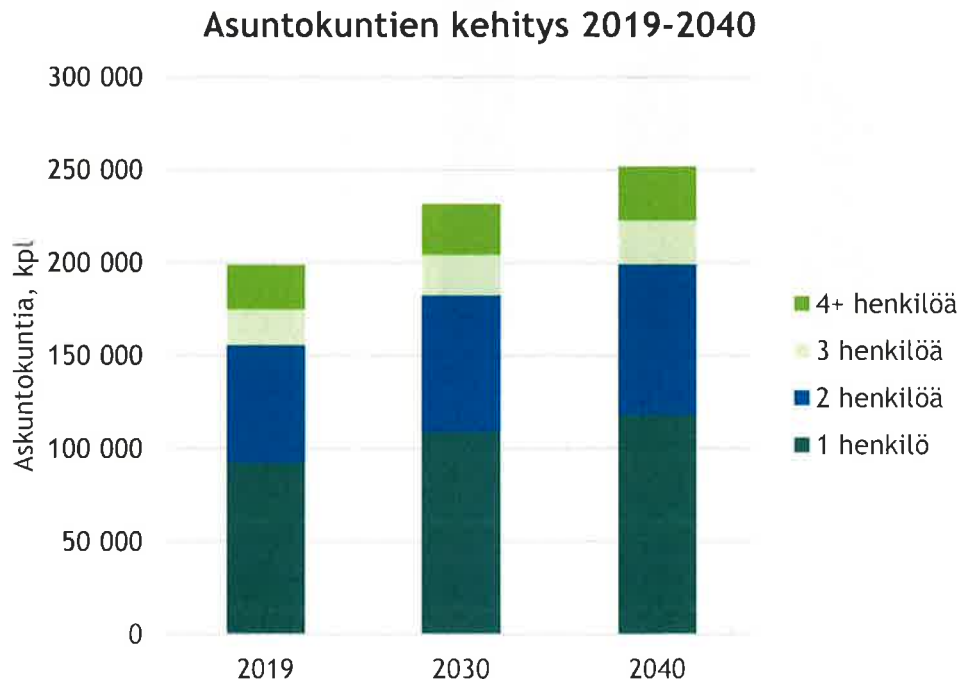
Väestösuunnitteen toteutuminen edellyttää onnistumista seuraavissa kasvutekijöissä:

- nuorten koulutettujen muuttotaseen vahvistaminen
- maahanmuuton vahvistaminen
- syntyvyyden tason nostaminen

Asuntotuotantarvelaskelma

Seudun asuntotuotantarvelaskelmat perustuvat väestösuunnitteessa tehtyihin perusoletta-
miin alueen ikärakenteen kehityksestä, luonnollisesta väestönkasvusta, maan sisäisestä muut-
toliikkeestä ja nettomaahanmuutosta vuosien 2020-2040 välisenä aikana, sekä näiden tekijöi-
den perusteella tehtyyn väestöennustealueittaiseen väestöennusteeseen. Kullekin väestöennus-
tealueelle laaditun väestöennusteen pohjalta arvioitiin alueiden väestörakenteen kehitty-
misen avulla alueiden asuntokuntajakaumaa.

Asuntokuntien lukumäärä ja henkilömääräjakauma arvioitiin kullekin alueelle väestöennus-
teen asukasmäärän ja ikäjakauman perusteella. Laskelma perustuu ikäryhmittäin asuntokun-
tien viitehenkilöiden (=asuntokunnan vanhin) osuuteen ikäryhmän väestöstä Tampereen seu-
dulla 2010-luvun lopun tilanteessa.

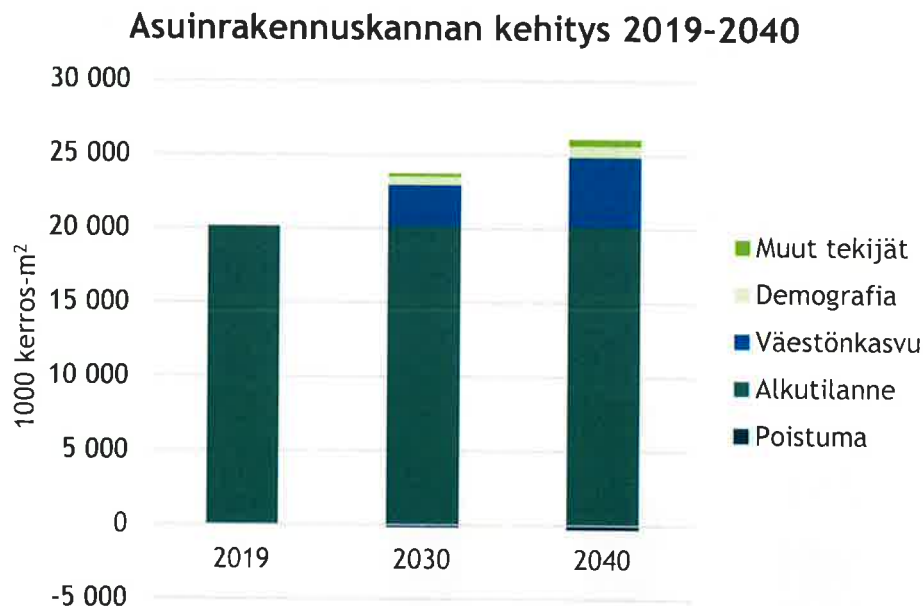

Asuntokuntajakauma henkilömäärän mukaan Tampereen seudulla vuosina 2019–2040.

Merkittävin asuntokysyntää kasvattava tekijä Tampereen seudulla on väestönkasvu. Jos keskimääräinen asumisväljyys pysyisi muuttumattomana, asuntokysyntä kasvaisi samassa suhteessa kuin väestö.

Asumisväljyys muuttuu todennäköisesti myös tulevaisuudessa. Asumisväljyyden mahdollinen kasvu lisää osaltaan asumiskysyntää. Väljyysmuutoksesta tehtiin laskelmissa maltillisia oletuksia. Väljyys voi muuttua mm. seuraavista tekijöistä johtuen:

- Väestön ikääntyminen lisää pienten asutokuntien (yksin ja kaksin asuvien) määrää ja osuutta. Tämä nostaa keskimääräistä asumisväljyyttä, koska pienet asutokunnat asuvat väljemmin kuin suuret.
- Jos talous kasvaa ja tulotaso nousee, osa lisätuloista käytetään asumistason parantamiseen, kuten asunnon varusteisiin ja laatuun sekä suurempaan asumisväljyyteen ja kakkos-asuntoihin.
- Etätöiden todennäköinen yleistymisen voi johtaa suurempien asuntojen kysynnän kasvuun.
- Asumisen ja rakentamisen kustannukset ja hiilipäästöjen vähentämistoimet todennäköisesti rajoittavat asumisväljyyden kasvua, mm. kaavamääräysten sekä taloudellisen ohjauksen kautta.

Asuinrakennuskannan kerrosalan muutokseen vaikuttavat tekijät.

Asuntokantaennusteeseen pohjautuen Tampereen seudulle laadittiin asuntotarvelaskelma vuosille 2020-2030 ja 2031-2040.

Asuntotarvelaskelman olettamat ovat:

- Väestöennusteesta ikärakenteesta johdettu asuntokuntien määrä luo pohjan asuntotarpeelle. Asuntokuntien määrä eri vuosina vastaa vakituisesti asuttujen asuntojen määrää.
- Vakituisesti asuttujen asuntojen lisäksi asuntokannassa oli vuonna 2017 muussa kuin vakituksessa käytössä olevia asuntoja 17 532 kpl, joka vastaa n. 8,4 % koko asuntokannasta. Laskelmassa on oletettu tämän tason säilyvän ennallaan.
- Lisäksi asuntotarvelaskelmassa huomioidaan asuntojen poistuma. Tampereella poistuman arvioidaan olevan 6 % uudistuotannosta ja muissa seudun kunnissa 2,5 % uudistuotannosta.

Väestöennusteeseen perustuva seudulle laskettu asuntotuotantotarve on vuosille 2020–2040 yhteensä 60 534 asuntoa. Kun laskelmassa huomioidaan vuoden 2020 asuntotuotantoteuma (5 189 asuntoa) on vuosien 2021–2040 asuntotuotantotarve 55 345 asuntoa, eli keskimäärin n. 2770 asuntoa vuodessa.

Koska väestöennusteen perusteella väestönkasvun arvellaan olevan vahvempaa aikavälillä 2020–2030, on keskimääräinen asuntotuotantotarve tuolloin n. 3235 asuntoa vuodessa ja aikavälillä 2031–2040 keskimäärin n. 2300 asuntoa vuodessa.

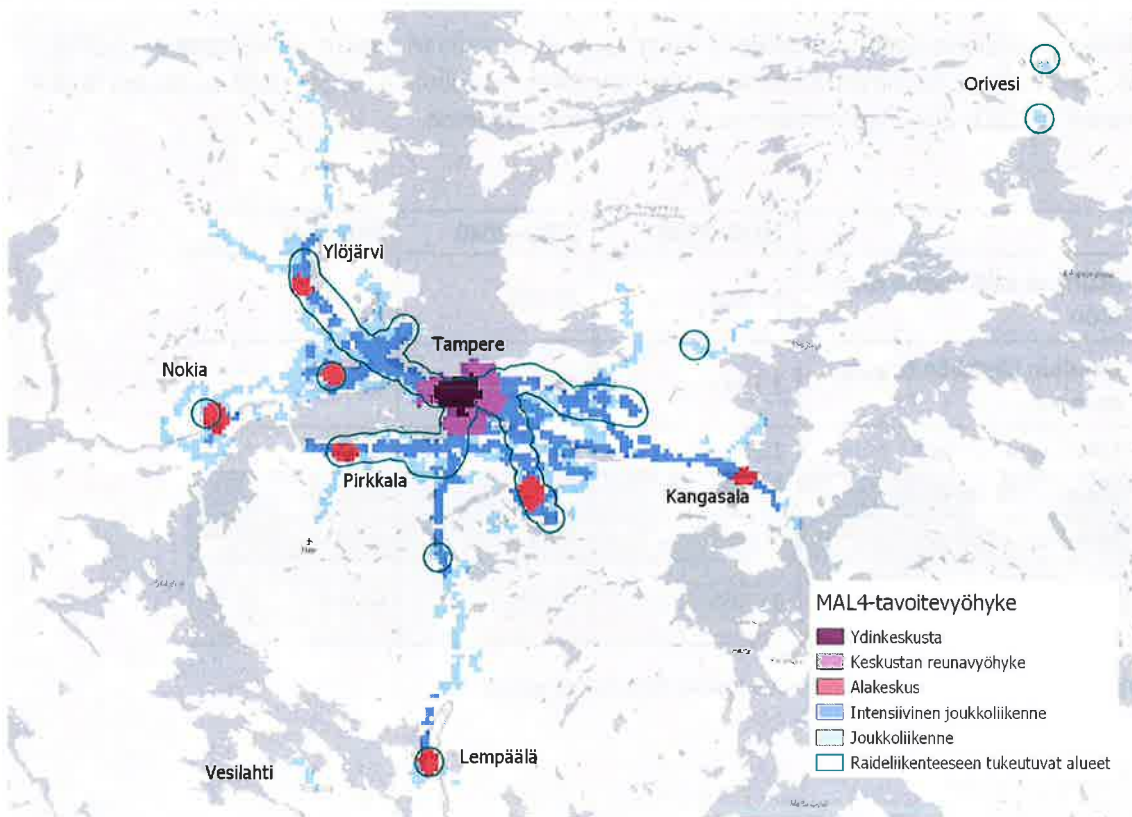
	2020–2030	2031–2040	Yhteensä
Asuntoja vakituiseseen käyttöön	32 868	20 092	52 960
Muuhun käyttöön tulevat asunnot	3 154	1 931	5 085
Poistuman korvaus	1 527	962	2489
Yhteensä 2020–2040	37 549	22 985	60 534
Toteuma 2020	5 189	-	5 189
Asuntotarve yhteensä 2021–2040	32 360	22 985	55 345

Tampereen kaupunkiseudun asuntotuotantotarve 2020-2040 ja jakautuminen asuntotuotantotarpeen osatekijöihin.

Asuntotuotantarve yhdyskuntarakenteessa

Kunnat ovat hyväksyneet seudun kuntien ja valtion välisen Maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksen vuosille 2020–2023 (MAL4). Asuntotarvelaskelma seudun yhdyskuntarakenteeseen toteutettiin MAL4-sopimuksen ja Rakennesuunnitelma 2040:n periaatteita noudattamalla. Käytännössä näissä dokumenteissa mainitut periaatteet ohjasivat seudun väestökehityksen sijoittelua ja rakentamisen ajoitusta eri puolille seudun yhdyskuntarakennetta. MAL4-tavoitevyöhykkeelle osoitettiin 80 % seudulle tulevasta asuinrakentamisesta ja kuntien suhteelliset osuudet säilytettiin Rakennesuunnitelma 2040:ssä (myöhemmin RASU2040) laadittuja osuuksia noudattaen.

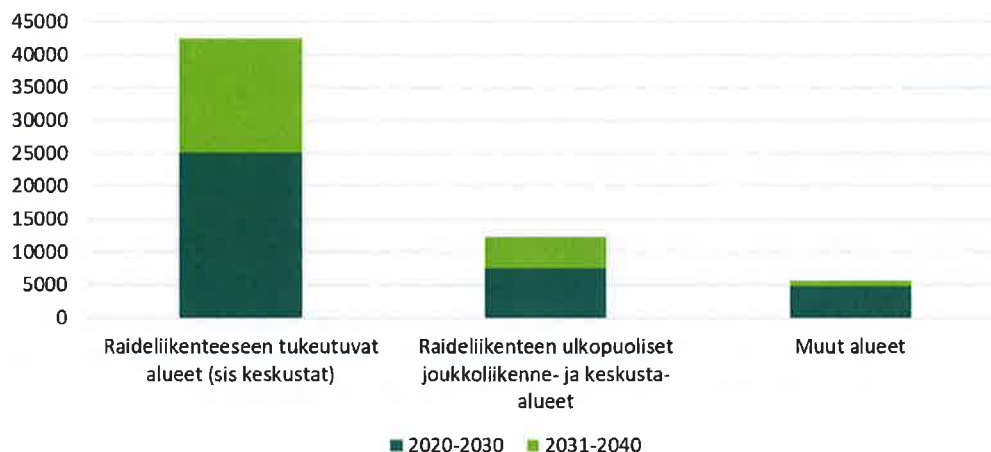
Yleistäen voidaan todeta, että suuri osa tulevaisuuden asuinrakentamisesta kohdistettiin vahvasti seudun raideliikenteen painopistealueille, keskustoihin ja tehokkaan joukkoliikenteen nauhataajamiin. Rakentamisen ajoittumista arvioitiin käynnissä oleviin rakennushankkeisiin, vireillä oleviin lähitulevaisuudessa vahvistuviin kaavoihin sekä RASU2040 ajoitustietoihin perustuen.

MAL4-sopimuksen mukaiset tavoitevyöhykkeet ja YKR-vyöhykkeet (lähde: SYKE).

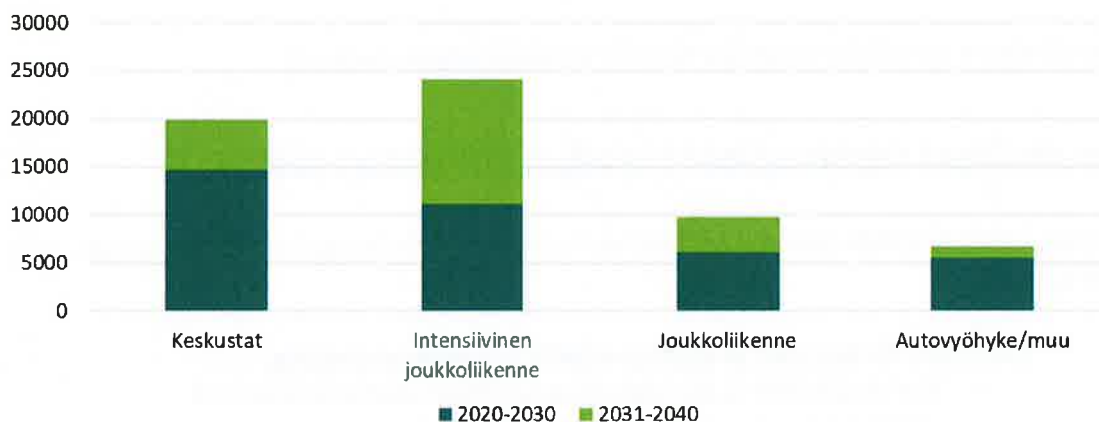
Koska työn tavoitteena oli tarkastella asuntotuotantarvetta yhdyskuntarakenteen eri osissa, tehtiin kunnittaisten kasvatavoitekohteisiin osoitettu rakentamisen arvio viitteellisesti. Näin ollen tarvelaskelman tulokset on yleistetty siten, ettei kuntakohtaisia tuloksia tässä yhteydessä esitetä.

Asuntotuotantotarve yhdyskuntarakenteen vyöhykkeillä

Asuntotuotantotarve

MAL4-alueet	2020-2030	2031-2040	Yhteensä	%
Raideliikenteeseen tukeutuvat alueet (sis keskustat)	25165	17298	42463	70,1 %
Raideliikenteen ulkopuoliset joukkoliikenne- ja keskusta-alueet	7538	4834	12372	20,4 %
Muut alueet	4847	852	5699	9,4 %
	37550	22984	60534	100 %

Asuntotuotantotarve

YKR-vyöhykkeillä	2020-2030	2031-2040	Yhteensä	%
Keskustat	14664	5222	19886	32,9 %
Intensiivinen joukkoliikenne	11171	12963	24134	39,9 %
Joukkoliikenne	6157	3620	9777	16,2 %
Autovyöhyke/muu	5558	1179	6737	11,1 %
	37550	22984	60534	100,0 %

Kaavioissa ja taulukoissa seudun asuntotuotantotarve on esitetty MAL4-sopimuksen mukaisilla raidevyöhykkeillä sekä laajemmin YKR-vyöhykkeillä.

2. Asumisen laatu

Lähtökohta

Laadun merkitys asumisessa on vahvistunut.

Väestöennusteen mukaan seudun kasvu taittuu 2030 luvulla väestön ikääntymisen seurauksena. Asuntopoliittista ohjelmaa varten laaditussa väestösuunnitteessa kasvun taittuminen käsiteltiin vahvistamalla seudulle jäävien nuorten aikuisten, maahanmuuttajien ja lapsiperheiden osuutta väestöstä. Toisin sanoen, seudun veto- ja pitovoimaa täytyy aktiivisesti kasvattaa ja asumisen ja elinympäristön laatu on tässä työssä yksi väline muiden joukossa.

Myös seudun asuinalueiden hyvinvointierot ovat viime vuosina kasvaneet. Taustalla ovat muun muassa vanhoille asuinalueille kertynyt monipuolinen korjausvelka sekä suuriin kerrostalokokonaisuuksiin keskittyvä pienten asuntojen tuotanto. Tässäkin kaikkien alueiden laadukas ja monimuotoinen uusiutuminen on työkalu eriytymisen hillitsemiseen.

Kilpailuasetelma suhteessa pääkaupunkiseutuun ja Turun seutuun sekä muuhun maailmaan on kovenemassa, ja osaajien houkuttelussa korostuvat laatutekijät.

Tavoite

Vahvistamme panostusta asuntotuotannon ja naapurustojen laatuun.

Seudulliset toimenpiteet laadun vahvistamiseksi

Laadun vahvistamiseksi olemme määritelleet kolme toimenpidenippua, jotka on kuvattu seuraavassa.

Vahvistamme asumisen ja asuntotuotannon monimuotoisuutta.

- Monipuolistamme asuinrakennustyyppiltään yksipuolisia alueita näiden luonne ja ominaisuudet huomioiden.
- Huolehdimme, ettei synny suuria pienten asuntojen keskittyviä.

Tuotamme toiminnallisesti monipuolista ympäristöä.

- Laajennamme keskustamaista rakennetta.
- Vahvistamme asuinalueiden säteilyä: Kehitämme asuinalueita vahvistaen niiden ympärilleen tuottamaa lisäarvoa (esim. palvelu)
- Luomme naapurustoihin yhteisöllisiä sydämiä, olohuoneita.
- Vahvistamme asuinalueiden yhteyksiä viherverkostoon.
- Tuomme viihtyisyyttä katutilojen suunnitteluun ja puistoihin.

Vaalimme ja edistämme kauneutta asuntotuotannossa ja naapurustoissa

- Vahvistamme asuinalueiden identiteettiä ja kokeilemme rohkeasti erilaisia arkkitehtonisia ratkaisuja uusilla ja vanhoilla alueilla.
- Sovitamme uudisrakentamisen laadukkaasti vanhaan ympäristöön kunkin alueen identiteettiä kunnioittaen.
- Ratkaisemme asuinalueita vaivaavan liikennemeluhaasteen.

Kunnissa täsmennettävät toimenpiteet

Asuntopoliittisen ohjelman yhteydessä sovittiin, että kukin seudun kunta määrittelee periaatteet laadukkaaseen asumisen uudistuotantoon ja vanhojen asuinalueiden uudistamiseen.

Periaatteet jalkautetaan MAL4-sopimuksessa määriteltyjä keinoja käyttäen, mm.

- Kaavoituksessa ja tontinluovutuksessa hyödynnetään laaturyhmiä sekä konsepti-, suunnittelu- ja arkkitehtikilpailuja.
- Kunnissa edistetään asumisen innovaatioita.
- Kunnat monipuolistavat asuinalueiden asuntokantaa täydennysrakentamisella.
- Tuetaan asuinalueiden uudistamista edistämällä taloyhtiöissä tehtävää täydennysrakentamista.
- Edistetään asumisen energiatehokkuutta sekä puurakentamista.
- Laatua edistetään yleis- ja asemakaavamääräysten, rakennustapaohjeiden, laatukäsikirjojen ja muiden kauneutta ja kestävyttä edistävien hankkeiden kautta.

Seuranta

Vahvistamme asumisen ja asuntotuotannon monimuotoisuutta.

- Talotyyppien ja huoneistotyyppien (hallintamuodot) monipuolisuus
- Perheasuntojen osuus asuinalueilla

Tuotamme toiminnallisesti monipuolista ympäristöä.

- Asuinrakennuskannan ja muun rakennuskannan suhde
- Uudisrakentamisen vaikutus asuinrakennuskannan ja muun rakennuskannan suhteeseen

Vaalimme ja edistämme kauneutta asuntotuotannossa ja naapurustoissa

- Kaavoituksen kohdentuminen asuinalueille
- Korjaus- ja uudisrakentaminen vanhoilla asuinalueilla
- Purkulupien seuranta

3. Eriytymisen ehkäisy

Lähtökohta

Seudulla on havaittavissa asuinalueiden välisen eriytymisen kasvua sekä alimman hyvinvointitason alueiden maantieteellistä laajenemista. Seudulle on syntynyt selkeitä korkeamman hyvinvoinnin ja matalamman hyvinvoinnin keskittymiä, jotka ovat tarkasteluvuosittain laajentuneet. Hyväosaisemman väestön valikoiva liikkuminen - erityisesti keskituloisten muuttoliike asuinalueiden välillä, on kiihdyttänyt tätä kehitystä.

Kunnat ovat sitoutuneet MAL4-sopimuksessa nostamaan asuinalueiden viihtyisyyden, toiminnallisen ja sosiaalisen monimuotoisuuden sekä tasalaatuisuuden kilpailutekijäksi seudullisessa asuntopolitiikassa. Lisäksi sopimuksessa sitouduttiin ennakoimaan ja ehkäisemään yhteistyössä asuinalueiden eriytymiskehitystä.

Tietoa seudun asuinalueiden eriytymisestä on kerätty vuoden 2020 aikana, kun Seutuyksikkö laajensi Tampereen kaupungin kehittämän Hyvinvointi-indeksin seudulliseksi seurantatyökaluksi ja laati asuinalueiden hyvinvointieroista selvityksen. Selvityksessä kävi ilmi, että eriytymisen taustalla olevia rakenteellisia tekijöitä ovat muun muassa pienet asunnot, vanhoilla kerrostaloalueilla ja rakennuskannassa oleva korjausvelka sekä uudisrakentamisen puuttuminen vanhoilta alueilta.

Tavoite

Ehkäisemme yhdessä asuinalueiden eriytymistä ja teemme seudullista yhteistyötä tässä asiassa.

Seudulliset periaatteet eriytymisen ehkäisyyn

Olemme seutuyhteistyössä valmistelleet yhteiset periaatteet vanhojen asuinalueiden uudistamiseen, sekoittamiseen, vetovoiman kasvattamiseen ja imagon kohottamiseen sekä sosiaalisesti haitallisten pienten asuntojen keskittymien ehkäisemiseen.

Vanhat asuinalueet

Kohdennetaan kaavoitusta vanhoille asuinalueille yleiskaavoissa ja asemakaavaohjelmissa. Uudistetaan vanhoja kaavoja, huomioidaan purkava peruskorjaaminen ja hyödynnetään täydennysrakentaminen peruskorjausten mahdollistamiseksi.

- Luodaan vanhoille alueille veto- ja pitovoimaa laadukkaiden palveluiden ja laadukkaan julkisen ympäristön ja monimuotoisen hyvän saavutettavuuden kautta.
- Uudistetaan vanhojen alueiden laatua ja imagoa monipuolistavalla kaavoituksella sekä palveluiden ja infran uudistamisella. Otetaan Townhouset ja erilaiset omistusmuodot vanhoille alueille mukaan suunnitteluun.

- Tuetaan vanhojen asuinalueiden rakennuskannan peruskorjauksia. Nostetaan alueiden uusiutuminen seudulliseksi puheenaiheeksi. Kunnat luovat toimintamalleja, joilla tuetaan taloyhtiöiden uudistumista esim. yhteishankkeilla.

Pienten asuntojen keskittymät

Kaikki pienten asuntojen keskittymät eivät ole haitallisia. Esimerkiksi senioritaloissa on luonnollista, että yksin asuvien ikäihmisten kodit ovat pääosin pieniä, kun palvelut ovat saatavilla lähettyillä. Sen sijaan laajoina kokonaisuuksina rakennetut pienten asuntojen keskittymät vahvistavat asuinalueiden eriytymistä pitkäaikaisesti.

Tavoitteena on vahvistaa asuinrakennustyypeiltään ja hallintamuodoiltaan monimuotoista asuinrakentamista korttelitasolle paikallisiin oloihin sovittaen.

Seudun kunnissa sovelletaan paikalliset olosuhteet huomioiden Tampereen kaupungin alueella olevaa periaatetta pienten asuntojen keskittymien ehkäisemiseksi:

”Asuinrakennushankkeen asuntojen lukumäärästä vähintään 25 % toteutetaan vähintään kahden makuuhuoneen asuntoina. Näistä ainakin puolet tulee toteuttaa pinta-alaltaan vähintään 60 m²:n kokoisina.

Asuntojakauman toivotaan sisältävän myös suuremmille perheille sopivia asuntoja (asunnossa vähintään 3 makuutilaa). Kaikkien asuntojen keskipinta-alan tulee olla yli 40 m². Asuntojakauma tarkastellaan hankekohtaisesti.”

Kunnissa täsmennettävät toimenpiteet

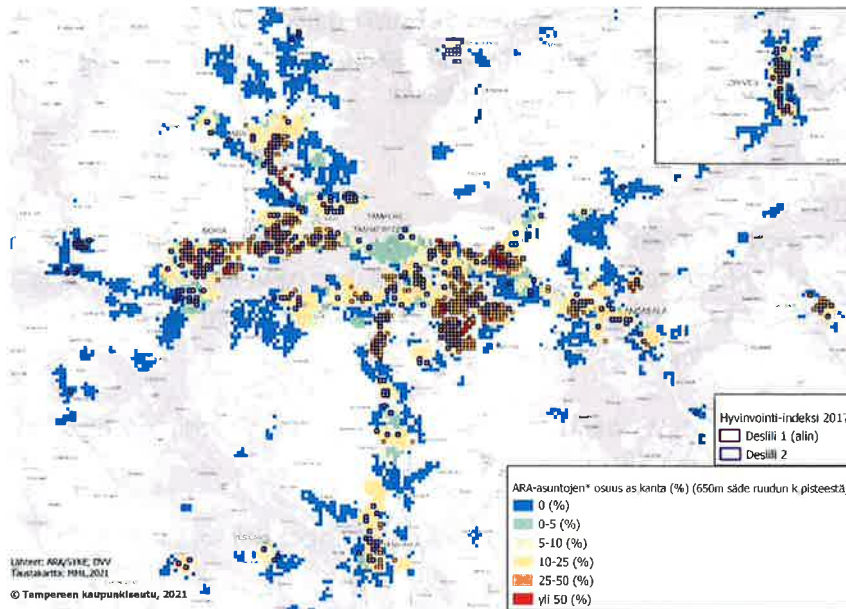
Kunnat määrittelevät eriytymistä hillitsevät tavoitteet asemakaavoille ja tonttihakujen ohjelmointiin, esim. yleiskaavoissa ja kaavoitusohjelmissa.

Kunnat tunnistavat sosiaalisen tasapainon kannalta kriittisimmät vanhat asuinalueet ja painottavat poikkihallinnollista ja monipuolista aluekehittämistä ja kaupunkiympäristön laadun sekä palveluiden kohentamiseen tähtäävää työtä näille alueille. Eriytymistä seurataan seudulla ja kunnissa.

Seuranta

Vanhojen asuinalueiden uudistamisen seuranta

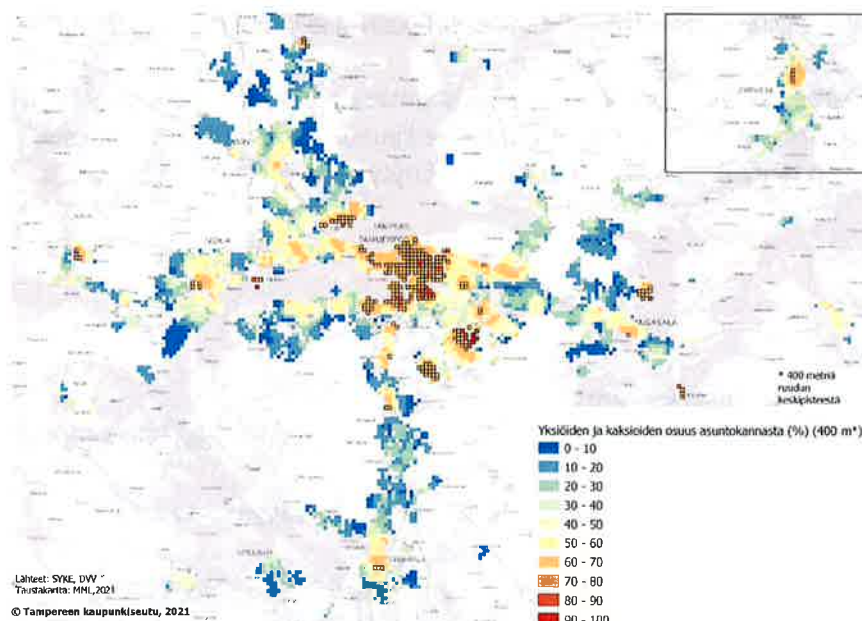
- Asemakaavojen vertaaminen olemassa olevaan rakenteeseen ja suhteessa alimman hyvinvoinnin tason alueisiin
- Rakennuslupien ja valmistuneiden rakennusten sijoittuminen, rakennustyyppi suhteessa olemassa olevaan, hallintamuoto ja huoneistotyyppi.
- Peruskorjauksia varten haetut rakennusluvut, volyymit tilastollisella otteella
- Hyvinvointi-indeksin kehitys asuinalueilla sekä koetun hyvinvoinnin seuranta väliajoin

Kuvassa on esitetty rajoitusten alaisten ARA-tukea saaneiden asuntojen osuus muusta alueen asuntokannasta 250 m x 250 m ruuduissa, siten että ruutuun lasketaan ympäröivän alueen asuntokanta 650 metrin säteellä ruudun keskipisteestä. Lisäksi kuvassa on 250 m x 250 m ruutuihin vuonna 2020 laaditun Hyvinvointi-indeksin kaksi alinta hyvinvoinnin tasoa (desiiliä). Hyvinvointi-indeksi muodostetaan alueen sosio-ekonomista asemaa kuvaavista mittareista: mediaanitulosta, korkeakoulutettujen osuudesta sekä työttömien osuudesta.

Sosiaalisesti haitallisten pienten asuntojen keskittymien seuranta

Yksiöiden ja kaksioiden osuus YKR-ruudulla sekä uudistuotannon vaikutus osuuteen. Pienten asuntojen osuutta seurataan alueellisesti kartan kautta. (seututoimisto)

Kuvassa on esitetty yksiöiden ja kaksioiden osuus muusta alueen asuntokannasta 250 m x 250 m ruuduissa, siten että ruutuun lasketaan ympäröivän alueen asuntokanta 400 metrin säteellä ruudun keskipisteestä.

4. Kohtuuhintainen asuntotuotanto

Lähtökohta

Seudun kunnat ovat MAL4-sopimuksen myötä sitoutuneet tutkimaan kohtuuhintaisen asuntotuotannon tavoitteen nostamisen mahdollisuutta seuraavalla sopimuskaudella:

”Kohtuuhintaisen asuntotuotannon osuus on seudulla 25 %, ja kuntien osuus määräytyy Rakennesuunnitelman 2040 jakotaulukon mukaan sopimuskauden alussa.

Kohtuuhintaisen asuntotuotannon määrä ja kuntaosuudet tarkistetaan Asuntopoliittisen ohjelman päivityksessä, missä tavoitteena on suhteellisen osuuden nostaminen.

Valtion ja kuntien yhteistyönä selvitetään toteuttamisedellytykset ja tehdään suunnitelma, jolla valtion tukeman asuntotuotannon osuutta voidaan nostaa alueiden tasapainoinen kehitys huomioiden.”

Asumisen tilannekuvasta ilmeni, että yli puolet valmistuneista Asumisen rahoitus ja kehittämisskeskuksen (myöhemmin ARA) rahoittamista kohteista sijaitsee alimpien hyvinvoinnin tason alueilla tai näiden lähetyillä. Viime vuosina ARA:n rahoittaman tuotannon osuus näillä alueilla on vahvistunut. Samaan aikaan keskustoissa sijaitsevia kohteita ei ole ARA:n päätöksenteossa saatu läpi. Syitä on useita:

- rahoituksen rajautuminen vain asumiselle, mikä estää rakenteellisen pysäköinnin ja liiketilojen sijoittamisen kohteisiin
- tonttien hintataso, joka on keskustoissa korkea
- perustuotantoa korkeammat rakennuskustannukset
- ARA:n rahoittaman tuotannon painottuminen kerrostalotuotantoon

Asuntopoliittisen ohjelman tavoitevaiheessa kohtuuhintaisen asuntotuotannon tavoitteeksi asetettiin seudullisesti 30 %. Kunnat keskustelivat tavoitteen saavuttamiseksi kumppanuudesta ARA:n kanssa yllä luetelluista seikoista. Keskustelussa ei löytynyt konkreettista ratkaisua tuotannon rakenteeseen kohdentamisen monipuolistamiseen. Tämän seurauksena seudun Maankäyttö ja asuminen -työryhmä totesi, että kohtuuhintaisen asuntotuotannon tavoitetta ei ole realistista nostaa. Pidemmällä aikavälillä tavoitetta voidaan tarkastaa, mutta ARA:n rahoittaman tuotannon osuus asuntotuotantotavoitteesta on jatkossakin enintään 30 % väestökehityksen tavoitteet ja trendit huomioiden.

Tavoite

Kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon osuus asuntotuotantotavoitteesta on seudullisesti nykytasolla eli vähintään 25 % kuntien yhteisvastuusta kiinni pitäen. Kuntakohtaiset osuudet ovat ensimmäisen asuntopoliittisen ohjelman ja MAL-sopimusten seurauksena olleet noususuuntaisia.

Asuntotuotannon kuntakohtaiset osuudet määritellään yhteisen vastuunkannon periaatteella kunta- ja tarvittaessa aluekohtaisesti. Seurannassa hyödynnetään Rakennesuunnitelman 2040 taulukkoa sekä asuntopoliittisen ohjelman seurantakarttoja.

	Tavoite 2030* mnessä %	Tavoite 2040* mnessä %
Kangasala	20	20
Lempäälä	20	20
Nokia	20	20
Orivesi	10	10
Pirkkala	20	20
Tampere	30	30
Vesilahti	5	5
Ylöjärvi	20	20
Kaupunkiseutu	25	25

*Rakennesuunnitelmassa 2040 määritellyt osuudet kohtuuhintaisen asuntotuotannon jakautumisesta kuntien kesken eri vuosikymmenillä.

Kohdentamisen yleiset periaatteet ja tavoitteet määritellään seudullisesti, mutta kunnat päättävät käytännön toteutuksesta. Periaate asuntotuotannon rakenteeseen kohdistamiseen on jakaa tuotanto tasaisesti taajamarakenteen eri osiin, huomioiden keskustat ja joukkoliikenteen solmukohtat ja vyöhykkeet.

Kunnat päivittävät kohtuuhintaisen asuntotuotannon tontinluovutusohjelmat. Tavoitteena tässä on tonttitarjonnan ennakoitavuuden sekä toimitusvarmuuden vahvistaminen: pidetään se mikä luvataan.

Kunnissa täsmennettävät toimenpiteet

- Ohjelmoidaan ARA-tuotanto alueellisesti kohtuuhintaisen asuntotuotannon tontinluovutusohjelmilla. Haasteellisissa kohteissa huomioidaan kohtuuhintaisen ja laadukkaan asuinrakentamisen toteutusedellytykset.
- Kuntien suunnittelu- ja ohjausvälineiden käyttö varmistetaan ARA-tuotannon tavoitteeseen pääsemiseksi.
- Tuotetaan sekarahoitteisia kortteleita.
- Tuotetaan lunastusoikeudellisia vuokra-asuntoja ja kohtuuhintaisia omistusasuntoja.
- Kehitetään seudullisesti joustavia ja skaalautuvia ratkaisuja yhtiömuotoisen, yhteiskäyttöisen, pysäköinnin mahdollistamiseksi esim. seudullisten pysäköintiperiaatteiden kautta.

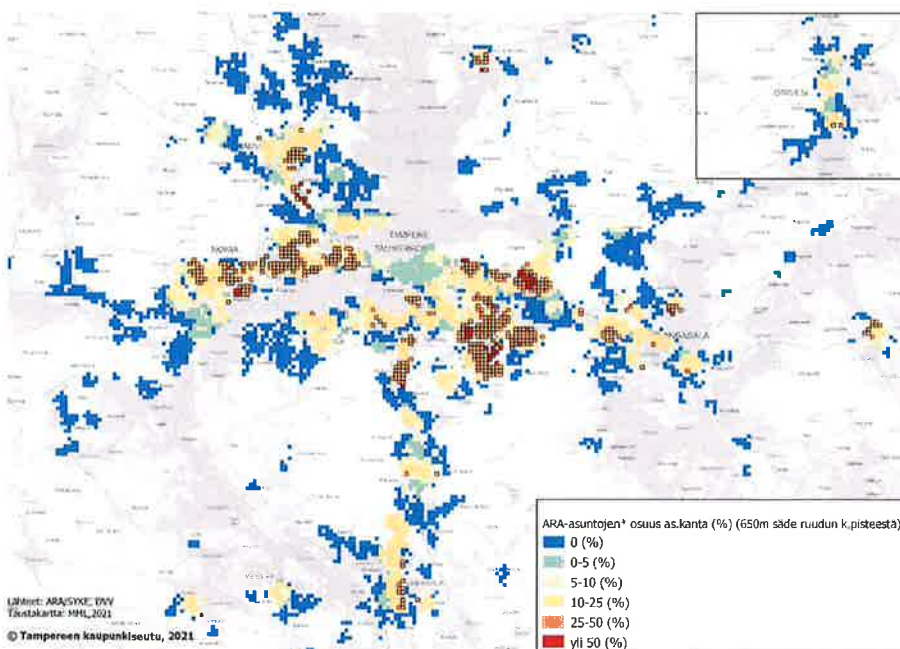
Yhteistyö valtion kanssa

Keskustelua jatketaan valtion (ympäristöministeriö ja ARA) kanssa kohtuuhintaisen asuntotuotannon edellytysten vahvistamiseksi. Valtion tietoon tuodaan ohjelman valmistelussa havaitut haasteet kohtuuhintaisen asuntotuotannon tavoitteiden saavuttamiselle.

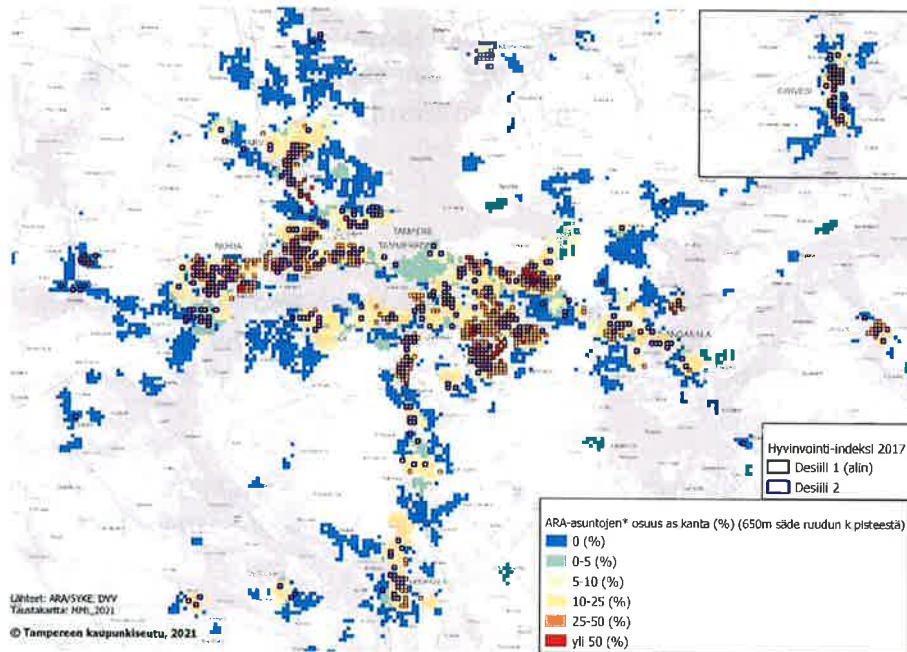
Seuranta

Seuranta tehdään suhteessa MAL4-sopimuksen seurantataulukon sekä yhdyskuntarakenteeseen. ARA:n rahoittaman uudistuotannon sijoittumista rakenteeseen seurataan suhteessa kohdealueella olevan ARA-kannan määrään ja osuuteen ja suhteessa alueen muuhun asuntokantaan.

Lisäksi seurantaa tehdään myös ARA:n rahoittaman uudistuotannon sijoittumiseen suhteessa seudun asuinalueiden sosioekonomiseen tilaan erityisesti alueilla, joilla on segregaatoriski.

Kuvassa on esitetty rajoitusten alaisten ARA-tukea saaneiden asuntojen osuus muusta alueen asuntokannasta 250 m x 250 m ruuduissa, siten että ruutuun lasketaan ympäröivän alueen asuntokanta 650 metrin säteellä ruudun keskipisteestä.

Kuvassa on esitetty rajoitusten alaisten ARA-tukea saaneiden asuntojen osuus muusta alueen asuntokannasta 250 m x 250 m ruuduissa, siten että ruutuun lasketaan ympäröivän alueen asuntokanta 650 metrin säteellä ruudun keskipisteestä. Lisäksi kuvassa on 250 m x 250 m ruutuihin vuonna 2020 laaditun Hyvinvointi-indeksin kaksi alinta hyvinvoinnin tasoa (desiiliä). Hyvinvointi-indeksi muodostetaan alueen sosio-ekonomista asemaa kuvaavista mittareista: mediaanitulosta, korkeakoulutettujen osuudesta sekä työttömien osuudesta.

5. Asunnottomuuden puolittaminen

Lähtökohta

Seudullinen toimenpidesuunnitelma asunnottomuuden puolittamiseksi on MAL4-sopimuksessa luvattu toimenpide. Asunnottomuutta ilmenee erityisesti Tampereella, jossa on myös runsaasti välineitä ilmiön tunnistamiseen ja hoitoon.

Tavoite

Tunnistetaan vaadittavat toimet ja toimijat asunnottomuuden puolittamiseksi ja ohjataan työskentely näille tahoilla. Ohjelman toteutusvaiheessa seurataan asunnottomuuden kehittymistä. Kunnat tekevät yhteistyötä asunnottomuuden puolittamisessa.

Ratkaisu

Kunnat järjestävät asumisneuvonnan palvelun, joka vahvistaa koordinaatiota sosiaali- ja terveyspalveluiden ja asuntotuotannosta vastaavien vuokra-asunto-omistajien välillä. Näiden tahojen kesken tulee järjestää myös seudullista koordinoitumista ja yhteisötoimintaa.

Asiaa tarkastellaan uudelleen sote-uudistuksen jälkeen niin, että kunnat ja hyvinvointialueet toimivat tässä asiassa yhteistyössä.

Kunnat järjestävät kotiin vietävät palvelut.

Tontteja luovutetaan myös toimijoille, jotka asuttavat tietyn osuuden asunnottomuuden uhan alla olevaa väestöä sekä tarjoavat näille kotiin vietäviä palveluita.

Seuranta

Asunnottomuuden kehitystä seurataan ARA:n tilastoinnissa.

Jatkotoimenpiteet

Seudullisen verkoston rakentaminen asumisneuvojen ja ARA-vuokratoimijoiden kesken. Työn organisointi ja toteutus.

6. Nousevat asumisen trendit

Tavoitevaiheen viimeisen työpajan päätteeksi kysyimme osallistujilta, pitäisikö seudun asuntopoliittisessa ohjelmassa käsitellä muitakin asumiseen liittyviä teemoja, kuin ohjelmaan valikoituneet teemat.

Vastauksia saatiin monipuolisesti. Useassa vastauksessa toivottiin ohjelmaan vahvoja painotuksia esimerkiksi asunnottomuuden hoitoon tai vanhojen alueiden systemaattiseen uudistamiseen.

Yksi paljon ehdotettu teema oli monipaikkainen asuminen. Monipaikkaisen asumisen mahdollisuudet otetaan pohdittavaksi tulevassa kaupunkiseutusunnitelmassa.

Kaupunkiseutusunnitelmassa päivitetään myös hajarakentamisen periaatteet.

7. Asuntopoliittisen ohjelman toteuttamisen edellytykset

Kunnat soveltavat tässä sovittuja periaatteita ja toimintamalleja, ja näiden edistymistä seurataan.

Kaupunkiseudun kuntayhtymä sisällyttää ohjelman tuloksen myöhemmin päivitettävään kaupunkiseutusunnitelmaan.

Valtio tukee tätä työtä omalla MAL-sopimuksin ja asuntopoliitikallaan.

8. Seuranta

Ohjelman toteutumista seurataan vuosittain MAL-seurannan yhteydessä Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän /seutuyksikön toteuttamana.

Liite

Kokoava taulukko ohjelman teemoista, tavoitteista ja toimenpiteistä.

Seudullinen asuntopoliitikka

Teema	VÄESTÖN KEHITYS	KASVUN SUUNTA	LAATU	ERIITYMINEN	KOHTUUHINTAINEN ASUNTOTUOTANTO	ASUNNOTTOMUUS	NOUSEVAT TRENDIT	
Periaate	Pidämme väestön kasvurulla	Suuntaamme kasvua keskuksiin ja jki-vyöhykkeelle	Panostamme asuntotuotannon ja naapurustojen laatuun	Ehkäisemme asuinalueiden eriytymistä	Huolehdimme kohtuuhintaisesta asuntotuotannosta	Toimimme yhteisvastuullisesti kohtuuhintaisen asuntojen tarjonnassa	Puolitamme asunnottomuuden	Huomioimme asumisen uudet trendit
Tavoite	480 000 as 2040 mennessä Uusia asuntoja 2020-2040 60 500, 2770 /v	80 % asuntotuotannosta tiiviiseen yhdyskuntarakenteeseen	Asumisen ja asuinympäristöjen monimuotoisuus, toiminnallisuus ja kauneus	Vanhoiden alueiden vetovoiman kasvattaminen Sosiaalisesti haitallisten pienten asuntojen keskittymien ehkäiseminen	Seudullinen tavoite vähintään 25 %	Kunta-kohtaiset tavoiteosuudet määrittely Rakennesuunnitelmassa	Vahvistamme sektoreiden välistä yhteistyötä	Tavoitteet määritellään kaupunkiseutusunnitelmassa
Toimenpite	Useat toimenpiteet elinkeinopoliitikasta, perheellistymiseen ja saavutettavuuteen	Asuntotuotantotarvelaskelma vyöhykkeittäin	Periaatteet laadukkaan asumisen uudistutuotantoon	Uudistetaan vanhoja asuinalueita	Kohtuuhintaisen asuntotuotannon tontinluovutusohjelmien päivittäminen MAL-keskustelujen jatkaminen ARA:n ja ympäristöministeriön kanssa	Asumisen neuvonta ja tontinluovutukset asunnottomuuden ehkäisemiseksi		

MUUTOKSENHAKUOHJEET**OIKAISUVAATIMUS****Muutoksenhakukiellot**

Seuraavista päätöksistä ei saa tehdä kuntalain 136 §:n mukaan oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa: pykälät **244 - 246, 248, 250 - 272, 275 - 278**

Koska päätöksestä voidaan tehdä kuntalain 137 §:n 1 mom:n mukaan kirjallinen oikaisuvaatimus, seuraaviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla: pykälät **247, 249, 273**

Oikaisuvaatimusoikeus

Kaupunginhallituksen päätöksiin, pykälät **247, 249, 273**, tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen), sekä kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimusviranomainen

Viranomainen, jolle oikaisuvaatimus tehdään:

Kangasalan kaupunginhallitus
Kunnantie 1, PL 50
36201 Kangasala
telefaksi (03) 5655 3050

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on tehtävä oikaisuvaatimusviranomaiselle neljäntoista (14) päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, 3 päivän kuluttua sähköpostin lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

Päätös on annettu postin kuljetettavaksi _____.

Päätös on lähetetty sähköpostitse _____.

Päätös on luovutettu asianosaiselle _____.

Tiedoksiantopäivää tai sitä päivää, jona päätös on asetettu nähtäväksi, ei lueta määräaikaan. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä tai muu sellainen päivä, jona työt virastoissa on keskeytettävä, saa tehtävän toimittaa ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimuksen sisältö

Kaupunginhallitukselle osoitettavassa oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- muutoksenhakijan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja muut yhteystiedot, joihin asiaa koskevat ilmoitukset muutoksenhakijalle voidaan toimittaa

- jos muutoksenhakijan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos oikaisuvaatimuksen laatijana on muu henkilö, myös tämän henkilön nimi ja kotikunta

Kirjallinen oikaisuvaatimus on muutoksenhakijan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitettava.

Oikaisuvaatimukseen on liitettävä

- päätös, johon haetaan muutosta, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisesta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Oikaisuvaatimuksen toimittaminen

Oikaisuvaatimuksen voi lähettää postitse, lähetin välityksellä tai telefaksina. Postiin oikaisuvaatimus on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Jos oikaisuvaatimus lähetetään telefaksina, on alkuperäinen oikaisuvaatimus toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle viipymättä. Oikaisuvaatimus toimitetaan aina omalla vastuulla.

VALITUSOSOITUS

Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella hallintovalituksella: pykälä **274**

Viranomainen, jolle valitus tehdään, osoite ja postiosoite

Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Raatihuoneenkatu 1
13100 Hämeenlinna
Sähköposti: hameenlinna.hao@oikeus.fi
Puhelin: 029 564 2200 / vaihde
Telefaksi: 029 564 2269

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>.

Valitusoikeus

Tähän päätökseen saa hakea muutosta se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen).

Valitusaika

Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä tai kolmen päivän kuluttua sähköpostin lähettämisestä.

Valituskirjelmän sisältö

Valitusviranomaiselle osoitettavassa valituskirjelmässä on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja muut yhteystiedot, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa

Valituskirjelmä on valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen omakätisesti allekirjoitettava. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän henkilön nimi ja kotikunta

Valituskirjelmään on liitettävä

- päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisesta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Valituskirjelmän toimittaminen

Valituskirjelmä on toimitettava niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 2 §:n nojalla muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksua hallinto-oikeudessa 260 euroa. Tuomioistuinmaksulaissa on erikseen säädetty tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Tämä pöytäkirja on ollut edeltäpäin ilmoitettuna aikana **11. päivänä elokuuta 2021** kangasala.fi-verkkosivuilla yleisesti nähtävänä, todistaa

Jonna Sillman-Sola
pöytäkirjanpitäjä

Lausunnon antaminen Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittisesta ohjelmasta

2616/10.04.00/2021

KHAL 21.06.2021 § 171

Lausuntopyyntö

Lempäälän kunta on saanut lausuntopyynnön Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymältä sen valmistelemaan asuntopoliittiseen ohjelmaan: Hyvää asumista kaikille – Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittinen ohjelma vuoteen 2040. Ohjelman asiakirjat ovat esityslistan liitteenä. Lausuntopyynnössä toivotaan vastauksia erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Miten ohjelman sisältö vastaa MAL4-sopimuksessa ilmaistuihin tarpeisiin?
- 2) Onko ohjelman tavoitteet oikein asetettu? Suuntaako ohjelma seudullista asuntopoliittikkaa oikeisiin kysymyksiin?
- 3) Miten kunta tai valtio huomioi ohjelman toimeenpanon omassa työssään? Ovatko toimenpiteet ja seuranta selkeät?
- 4) Rakentaako ohjelma seudullisuutta? Huomioiko ohjelma tasapuolisesti kaupunkiseudun kuntien asumisen kehittämisen?

Asuntopoliittisen ohjelman sisältö

Asuntopoliittisen ohjelman 2040 väestösuunnitteeksi on valittu vahvan kasvun jatkuminen Tampereen kaupunkiseudulla. Ohjelman mukaan kaupunkiseudun väestö vuonna 2040 on 480 000 asukasta. Tavoitteen saavuttaminen vaatii vahvaa panostusta paitsi itse asuntopoliittikkaan myös nuoria ikäluokkia kiinnostavaan toimintaympäristöön, perheiden arjen toimivuuteen, maahanmuuttoon ja akateemisten työpaikkojen lisäämiseen.

Työssä laadittiin laaja tilannekuva, jossa tarkasteltiin seudullisia nykyilmiöitä mm. asuinalueiden eriytymistä, asumisen laatua, asunnottomuutta sekä väestönkehitystä. Tilannekuvan pohjalta valittiin asuntopoliittisen ohjelman kuusi teemaa, joita syvennettiin tavoite- ja periaatevaiheessa.

Ohjelmatyön lopuksi laadittiin seudulliset toimenpiteet ja ohjelman seurantamenettely. Kunnat soveltavat ohjelmassa sovittuja periaatteita ja toimintamalleja, ja näiden edistymistä seurataan. Seurantaa tehdään vuosittain MAL-seurannan yhteydessä.

Ohjelman teemat ovat:

1. Kaupunkiseudun väestöennuste ja asuntotarvelaskelma
2. Asuntotuotannon laatu
3. Asuinalueiden eriytymisen ehkäisy
4. Kohtuuhintainen asuntotuotanto
5. Asunnottomuuden puolittaminen
6. Asumisen nousevat trendit

1. Kaupunkiseudun väestöennuste ja asuntotarvelaskelma perustuvat työssä tehtyyn tavoiteltavaa väestönkehitystä ennakoivaan väestösuunnitteeseen ja asuntotuotantotarpeen laskelmaan. Olettamien pohjalta rakennetussa väestösuunnitteessa Tampereen kaupunkiseudun väkiluku kasvaa vuosien 2019–2040 aikana yhteensä 84 200 asukkaalla eli 21,6 prosentilla. Kasvu on merkittävästi vahvempaa kuin Tilastokeskuksen väestöennusteessa, mutta hieman matalampi kuin Rakennesuunnitelman 2040 tavoite vuotuisesta 1 prosentin kasvusta. Kuntien omiin kasvutavoitteisiin verrattuna kasvusuunnite on huomattavasti matalampi. Kasvu on voimakkaampaa 2020-luvun alkupuolella, mutta 2030-luvulla väestön ikääntyminen lisää kuolleisuutta. Samalla muuttajien määrät kaupunkiseudulle vähenevät keskeisten muuttoikäluokkien eli 15–24-vuotiaiden pienentyessä. Kehitys jatkuu ennusteessa 2020- ja 2030-luvulla heikkona, minkä seurauksena potentiaalisia muuttajia on vuosi vuodelta vähemmän Tampereen kaupunkiseudulle. On huomionarvoista, että tavoiteltu väestönkasvu vaatii merkittäviä aktiivisia toimia ja onnistumista seuraavissa kasvutekijöissä: nuorten koulutettujen muuttotaseen vahvistaminen, maahanmuuton vahvistaminen ja syntyvyyden tason nostaminen.

Asuntotuotannon tarve perustuu Tampereen seudulla väestönkasvuun. Asuntotarvetta lisää todennäköisesti myös asumisväljyyden kasvu. Asuntotuotantotarve ja siten tulevaisuuden asuinrakentaminen kohdistettiin asuntopoliittisessa ohjelmassa vahvasti seudun raideliikenteen painopiste-alueille, keskustoihin ja tehokkaan joukkoliikenteen nauhataajamiin.

2. Asuntotuotannon ja asumisen laadun merkitys on lisääntynyt. Aiem-paa laadukkaammalla asuntotuotannolla vahvistetaan seudulle jäävien nuorten aikuisten, maahanmuuttajien ja lapsiperheiden väestön osuutta. Seudun veto- ja pitovoimaa täytyy aktiivisesti kasvattaa. Kilpailuasetelma pääkaupunkiseutuun, Turun seutuun ja muuhun maailmaan on kovenemassa. Kaikkien alueiden laadukas ja monimuotoinen uusiutuminen on työkalu hyvinvointierojen ja eriytymiskehityksen hillitsemiseen. Laatua vahvistetaan sekä seudullisilla toimenpiteillä että kuntien itse määrittelemillä periaatteilla.

3. Eriytymisen ehkäisy Seudulla on havaittavissa asuinalueiden välisen eriytymisen kasvua sekä alimman hyvinvointitason alueiden maantieteellistä laajenemista. Seudulle on syntynyt selkeitä korkeamman hyvinvoinnin ja matalamman hyvinvoinnin keskittymiä, jotka ovat tarkasteluvuosittain laajentuneet.

4. Kohtuuhintainen asumisen määrän lisäämistä on sitouduttu tarkastelemaan MAL4-kaudella. Asumisen tilannekuva kertoi, että yli puolet valmistuneista Asumisen rahoitus ja kehittämiskeskuksen rahoittamista asunnoista sijaitsee alimpien hyvinvoinnin tasojen alueilla tai näiden lähetyvillä ja viime vuosien uudisrakentamisen myötä määrä on entisestään lisääntynyt. Asuntopoliittisessa ohjelmassa seudulliseksi kohtuuhintaisen asuntotuotannon tavoitteeksi on nyt asetettu 30 %. Lempäälässä tavoitteeksi on osoitettu 20 % 2030- ja 2040-luvulle. Kohdentamisen yleiset periaatteet ja tavoitteet määritellään seudullisesti, mutta kunnat päättävät käytännön toteutuksesta.

5. Asunnottomuuden puolittamiseksi tehdään seudullinen toimenpidesuunnitelma. Tähän on sitouduttu MAL-4 sopimuksessa. Asunnottomuutta ilmenee erityisesti Tampereella. Seudullisesti tunnistetaan vaadittavat toimet ja toimijat asunnottomuuden puolittamiseksi ja ohjataan työskentely näille tahoilla. Kunnat tekevät yhteistyötä asunnottomuuden puolittamisessa.

6. Nousevat asumisen trendiksi valmistelutyössä nousi monipaikkainen asuminen. Monipaikkaisen asumisen mahdollisuudet otetaan pohdittavaksi tulevassa kaupunkiseutusuunnitelmassa. Kaupunkiseutusuunnitelmassa tullaan päivittämään myös hajarakentamisen periaatteet.

Asuntopoliittisen ohjelman tausta

Seutuhallitus käynnisti vuonna 2019 ohjelman päivityksen. Tavoitteena oli päivittää seudullinen asuntopoliittikka seuraaville vuosikymmenille. Asuntopoliittisen ohjelman päivittämisestä on sovittu myös MAL4-sopimuksessa vuosille 2020-2023. Tampereen kaupunkiseudun seutuhallitus hyväksyi asuntopoliittisen ohjelman luonnoksen viimeisteltäväksi ja lähetettäväksi lausunnoille jäsenkuntiin, ympäristöministeriöön sekä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukselle. Tavoitteena on, että seutuhallitus hyväksyy asuntopoliittisen ohjelman loppukesästä 2021. Lausuntopyyntö, asuntopoliittinen ohjelma sekä tavoitteet ja tilannekuvan ovat esityslistan liitteenä.

Toimivalta

Lempäälän kunnan hallintosäännön, joka on tullut voimaan 1.12.2020, 5. luvun 1 §:n mukaan kunnanhallitus vastaa muun muassa kunnan strategiasta suunnittelusta ja asuntopoliitikasta.

Lisätietoja: kehittämisarkkitehti Maija Villanen, puh. 040 133 7764

Kunnanjohtajan ehdotus **Kunnanhallitus** päättää antaa seudun asuntopoliittisen ohjelmaan lausuntoaan seuraavaa:

Lempäälän kunta on osallistunut selvityksen valmisteluun ja puoltaa työssä syntyneitä tavoitteita ja toimenpiteitä. Tavoitteet vastaavat pitkälti kunnan nykyisen kuntastrategian ja valtuustossa hyväksytyyn koko kunnan kattavan strategisen yleiskaavan tavoitteita: hyvinvointia ja laadukasta ympäristöä. Ohjelma vastaa MAL4-sopimuksen tavoitteisiin asumisen, työpaikkojen ja palveluiden sijoittumisesta pääosin keskustoihin ja joukkoliikenneväyhyksille, erityisesti kehitettävillä asemanseluilla ja raitiotiekäytäviin. Asuntopoliittisen ohjelman toimenpiteet ja seurantaan käytettävät mittarit vaikuttavat selkeiltä.

Tekeillä oleva Tampereen kaupunkiseudun raideliikenneselvitys on ensiarvoisen tärkeä, jotta Lempäälä voi saavuttaa omalta osaltaan väestö- ja ilmastotavoitteet. Lempäälän oman strategian mukainen väestönkasvu perustuu pitkälti raideliikenteen nykyiseen Lempäälän aseman palvelutsoon, sen kehittämiseen sekä tulevien seisakkeiden toteuttamiseen.

Tulevat seisakkeet edellyttävät väestömäärän kasvattamista seisakkeiden lähialueilla sekä luovat imagoa ja saavutettavuutta näille alueille.

Lempäälän uusi väestönkasvu ja asutuksen sijoittuminen nojaa kunnan strategiseen yleiskaavaan, joka huomioi koko kunnan kasvun ja jossa asutuksen kehittymisen lukumääräinen painopiste sijaitsee Sääksjärvellä sekä kuntakeskuksessa.

Päätös

Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti päätösehdotuksen.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Minna Rajamäki saapui kokoukseen tämän pykälän käsittelyn aikana klo 14.56.

Otteet

Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä

Lausuntopyyntö Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittisesta ohjelmasta

279/00.04.01/2021

Kaupunginhallitus 28.06.2021 § 179

Seutujohtaja Nurminen

Seutuhallitus käynnisti 26.6.2019 Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittisen ohjelman päivityksen. Tavoitteena oli päivittää seudullinen asuntopoliittinen ohjelma hyväksyttiin 2010. Ohjelma palveli 2010-luvulla laadittuja rakennesuunnitelmia ja näiden pohjalta tehtyjä MAL-sopimuksia.

Ohjelman päivittämisestä on sovittu MAL4-sopimuksessa vuosille 2020-2023. Sopimuksessa riittävän ja monimuotoisen asuntotuotannon kehityspolku on kuvattu seuraavasti: ”Kunnat huolehtivat yhteisvastuullisesti kaikille väestöryhmille soveltuvan, monipuolisen ja laadukkaan asutokannan rakentumisesta. Tuotanto kohdennetaan yhdyskuntarakenteen sisään, rakenteen toimivuutta ja asuinalueiden tasapainoista kehitystä tukemaan. Asuntopoliitikassa tavoitellaan kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisäämistä ja perheasuntojen monipuolistamista.”

Seudulliset asuntomarkkinat ovat yksi rajattoman kaupunkiseudun ilmiöistä, joita kuntien tulee yhteistyössä kehittää vastaten niin elinkeinoelämän tarpeisiin kuin asumisen sosiaalisiin kysymyksiin. Asuminen ja asuinympäristöt ovat myös keskeinen vetovoimatekijä, joiden merkitys yhteiskunnallisessa keskustelussa on korostunut Koronapandemian aikaan osuneen ohjelman valmistelussa. Asuntopoliittikka onkin nähtävissä myös kilpailutekijänä kaupunkiseutujen menestymisessä.

Asuntopoliittista ohjelman 2040 väestösuunnitteeksi on valittu vahvan kasvun jatkuminen Tampereen kaupunkiseudulla. Ohjelman mukaan kaupunkiseudun väestö vuonna 2040 on 480 000 asukasta. Tavoitteen saavuttaminen vaatii vahvaa panostusta paitsi itse asuntopoliittikkaan myös nuoria ikäluokkia kiinnostavaan toimintaympäristöön, perheiden arjen toimivuuteen, maahanmuuttoon ja akateemisten työpaikkojen lisäämiseen.

Asuntopoliittista ohjelman valmistelusta on vastannut Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä. Ohjelmaa on valmisteltu yhdessä kaupunkiseudun kuntien kanssa laajasti osallistavalla ja poikkihallinnollisella otteella. Työhön ovat osallistuneet seudulliset asiantuntijatyöryhmät, kuntajohtajakokous ja seutuhallitus. Kunnanhallituksille järjestettiin lisäksi tavoitteiden linjaamiseen liittyvä työpaja 8.2.2021. Käytännön valmistelutyöstä on vastannut seudullinen maankäytön ja asumisen seudullinen työryhmä (Masto).

Työn suuntaamiseksi laadittiin laaja tilannekuva, jossa tarkasteltiin seudullisia nykyilmiöitä mm. asuinalueiden eriytymistä, asumisen laatua, asunnottomuutta sekä väestönkehitystä. Tilannekuvan pohjalta valittiin asuntopoliittisen ohjelman kuusi teemaa, joita syvennettiin tavoite- ja periaatevai-

heessa. Ohjelmatyön lopuksi laadittiin seudulliset toimenpiteet ja ohjelman seurantamenettely.

Ohjelman teemat ovat

1. Kaupunkiseudun väestöennuste ja asuntotarvelaskelma
2. Asuntotuotannon laatu
3. Asuinalueiden eriytymisen ehkäisy
4. Kohtuuhintainen asuntotuotanto
5. Asunnottomuuden puolittaminen
6. Asumisen nousevat trendit
7. Ohjelman toteuttamisen edellytykset
8. Seuranta

Asuntopoliittisen ohjelman ehdotus on valmistunut ja tavoitteena on, että seutuhallitus hyväksyy sen loppukesästä 2021. Jotta ohjelmaan sitoutumiseen ja sen toimeenpanolle saadaan vahva tuki kunnista ja valtiolta, lähetetään se ennen hyväksymistä lausunnoille.

Lausunnoissa toivotaan vastauksia erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

1. MAL-sopimuksen kytkentä: Miten ohjelman sisältö vastaa MAL4-sopimuksessa ilmaistuihin tarpeisiin?
2. Ohjelman kärjet: Onko ohjelman tavoitteet oikein asetettu? Suuntaako ohjelma seudullista asuntopoliittikkaa oikeisiin kysymyksiin?
3. Ohjelman toteutus: Miten kunta/valtio huomioi ohjelman toimeenpanon omassa työssään? Ovatko toimenpiteet ja seuranta selkeät?
4. Ohjelman seudullisuus: Rakentaako ohjelma seudullisuutta? Huomioiko ohjelma tasapuolisesti kaupunkiseudun kuntien asumisen kehittämisen?

Kuntajohtajakokous on käsitellyt asiaa 21.5.2021.

Seutuhallitus 26.5.2021

Päätösehdotus. Seutujohtaja Nurminen

Seutuhallitus päättää

hyväksyä kaupunkiseudun asuntopoliittisen ohjelman luonnoksen,

että seutuyksikkö voi viimeistellä kaupunkiseudun asuntopoliittisen ohjelman jatkokäsittelyyn,

lähettää kaupunkiseudun asuntopoliittisen ohjelman lausunnoille jäsen-kuntien kunnanhallituksille, ympäristöministeriöön sekä ARA:lle ja

että lausunnot pyydetään 6.8.2021 mennessä.

Päätös. Päätösehdotus hyväksyttiin.

Liitteenä:

- Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittinen ohjelma 2040: ”Hyvää asumista kaikille”
- Asuntopoliittinen ohjelma - Tavoitteet
- Asuntopoliittinen ohjelma tilannekuva

Kaupunginjohtajan ehdotus: Kaupunginhallitus päättää antaa Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittisesta ohjelmasta seuraavan lausunnon:

Asuntopoliittisen ohjelman valmistelussa on huomioitu hyvin MAL4-sopimuksessa asetetut tavoitteet asukasluvun kasvusta vuoteen 2040 ja periaatteista kasvun sijoittumiselle, kohtuuhintaisen asuntotuotannon osuudesta kuntien kasvutavoitteesta, eriytymiskehityksen ehkäisemisestä, asunnottomuuden puolittamisesta sekä asuntotuotannon monimuotoisuudesta ja laadukkaiden asuinympäristöjen tuottamisesta. Oriveden kaupungin näkökulmasta mm. asukasluvun kasvun tavoite on erittäin kova.

Asuntopoliittisen ohjelman kärjet koko kaupunkiseudun kokonaiskuvassa on asetettu oikein. Pienemmissä kunnissa tavoitteita on kuitenkin sovittava paikallisiin olosuhteisiin sopivaksi.

Ohjelman toteutus Orivedellä edellyttää kaupungin omista lähtökohdista laadittavaa realistista väestöennustetta. Sen laadinnassa voidaan käyttää hyödyksi seudullisia arviointimenetelmiä ja ennusteita. Ohjelmassa esitetyt toimenpiteet ja niiden seuranta ovat Oriveden näkemyksen mukaan selkeitä.

Oriveden näkemyksen mukaan seudullinen asuntopoliittinen ohjelma osin rakentaa seudullisuutta. Se ottaa huomioon asukasluvultaan kasvavien kuntien tarpeet tasapuolisesti, mutta ei riittävästi huomioi pienempien kuntien erilaista tilannetta. Hyvänä voidaan pitää seudullisena ratkaisuna toteutettavaa asunnottomuuden puolittamista ja siihen liittyvää esitystä asumisneuvonnan järjestämisestä. Kohtuuhintaisen asuntotuotannon seudullinen ratkaisu osaltaan edistää kaupunkiseudun kuntien eriytymiskehityksen ehkäisyssä.

Oriveden kaupungin kannalta asuntopoliittisen ohjelman tavoitteiden toteutuminen väestön kasvun osalta edellyttää, että valtatie 9 Orivesi-Tampere välillä saadaan pikaisesti nelikaistaiseksi. Lisäksi Orivesi-Tampere välin raideliikenteeseen tulisi saada tunnin vuorovälit (esittelijän kokouksessa tekemä lisäys).

Päätös: Ehdotus hyväksyttiin.

PIR/656/0801/2018

250 § Pirkkalan kunnan lausunto Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittisen ohjelman päivitykseen

Kh 6.9.2021

Kaavoitusjohtaja Jääskeläinen 20.8.2021

Tampereen kaupunkiseudun seutuhallitus on pyytänyt lausuntoa jäsenkuntien kunnanhallituksilta kaupunkiseudun asuntopoliittisesta ohjelmasta.

Kaikkien väestöryhmien huomioiminen sekä monipuolisen ja laadukkaan asuntokannan rakentuminen luo edellytykset sosiaalisesti kestäväälle ja hyvälle yhdyskuntarakenteelle. Pirkkalan kunta on tiivistänyt ja eheyttänyt yhdyskuntarakennetta määrätietoisesti sekä kehittänyt täydennysrakentamisella sekä uusien asuinalueiden avulla yhdyskuntarakenteen toimivuutta palvelutarpeet ja joukkoliikenne huomioiden. Pirkkalassa on tavoiteltu MAL-sopimuksen mukaista kohtuuhintaisen asuntotuotannon kuntakohtaista tuotantomäärää sekä perheasuntojen lisäämistä, jossa pääosin on onnistuttu. Kohtuuhintaista asuntotuotantoa pyritään edelleen lisäämään. Asumisen ja asuinympäristöjen laadukkuus on ollut pitkään kunnan keskeinen strateginen tavoite, joka on nähty kunnan keskeisenä vetovoimatekijä. Laadukkaiden asuinympäristöjen merkitys on korostunut Korona-pandemian aikana. Kunta on myös sitoutunut terveen kasvun n. 1 - 2 % asukaskasvutavoitteisiin, jolla vastataan hyvin asuntopoliittisen ohjelman kuntakohtaisiin tavoitteisiin. Kunnassa on laadittava asuntopoliittinen ohjelma, jossa seudullisen asuntopoliittisen ohjelman tavoitteet huomioidaan. Yleisesti todetaan, että valittu seudullinen kasvun tavoite tukee koko kaupunkiseudun vahvaa valtakunnallista asemaa.

Ohjelman sisältö ja kärjet vastaavat asuntopoliittisten linjausten osalta hyvin MAL4-sopimuksessa ilmaistuihin tarpeisiin.

Pirkkalan kunta pitää Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittisen ohjelman tavoitteita hyvinä ja hyväksyttävänä.

Pormestari Jarvan ehdotus 1.9.2021

Kunnanhallitus päättää antaa lausuntonaan Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittisesta ohjelmasta kaavoitusjohtajan selosteessa esittämät näkemykset.

Kunnanhallituksen päätös 6.9.2021

Kunnanhallitus hyväksyi pormestarin ehdotuksen.

Liitteet

Lausuntopyyntö

Lisätietoja

kaavoitusjohtaja Matti Jääskeläinen, puh. 050 303 4966
etunimi.sukunimi@pirkkala.fi

Lausunto

Seutuhallitus

Tampereen kaupungin lausunto Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittisesta ohjelmasta

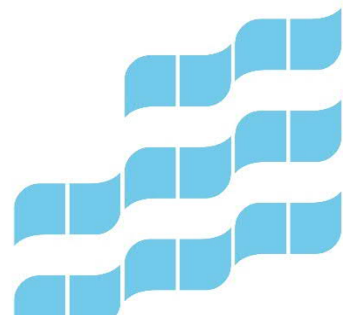
Seutuhallitus hyväksyi Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittisen ohjelman luonnoksen 26.5.2021. Ohjelmaa on valmisteltu yhdessä kaupunkiseudun kuntien kanssa laajasti osallistavalla ja poikkihallinnollisella otteella. Tavoitteena on, että seutuhallitus hyväksyy asuntopoliittisen ohjelman loppukesästä 2021. Jotta ohjelmaan sitoutumiselle ja sen toimeenpanolle saadaan vahva tuki, Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä on pyytänyt lausuntoja seudun kunnilta sekä valtiolta. Tampereen kaupungin lausuntoa käsitellään kaupunginhallituksessa 9.8.2021.

Ohjelman teemat ovat:

1. Kaupunkiseudun väestöennuste ja asuntotarvelaskelma
2. Asuntotuotannon laatu
3. Asuinalueiden eriytymisen ehkäisy
4. Kohtuuhintainen asuntotuotanto
5. Asunnottomuuden puolittaminen
6. Asumisen nousevat trendit
7. Ohjelman toteuttamisen edellytykset
8. Seuranta

Lausunnoissa toivotaan vastauksia erityisesti neljään kysymykseen:

1. *MAL-sopimuksen kytkentä: Miten ohjelman sisältö vastaa MAL4-sopimuksessa ilmaistuihin tarpeisiin?*
2. *Ohjelman kärjet: Onko ohjelman tavoitteet oikein asetettu? Suuntaako ohjelma seudullista asuntopolitiikkaa oikeisiin kysymyksiin?*

3. Ohjelman toteutus: Miten kunta/valtio huomioi ohjelman toimeenpanon omassa työssään?

Ovatko toimenpiteet ja seuranta selkeät?

4. Ohjelman seudullisuus: Rakentaako ohjelma seudullisuutta? Huomioiko ohjelma tasapuolisesti kaupunkiseudun kuntien asumisen kehittämisen?

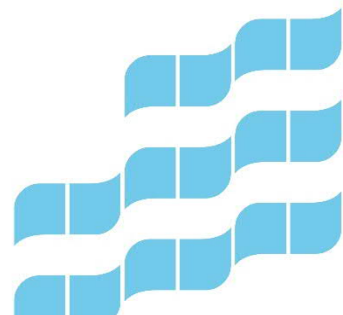
Esitetään kaupunginhallitukselle lausunnoksi seuraavaa:

1. MAL-sopimuksen kytkentä: Miten ohjelman sisältö vastaa MAL4-sopimuksessa ilmaistuihin tarpeisiin?

Ohjelmassa viitataan selkeästi MAL4-sopimuksessa sovittuihin toimenpiteisiin. Asuntopoliitikan osalta MAL4-sopimuksen toimenpiteet on ohjelmassa hyvin katettu.

Ohjelmassa viitataan MAL4-sopimuksen kohtuuhintaisen asuntotuotannon kuntakohtaisiin tavoitteisiin. MAL4-sopimuksessa on tältä osin tulkinnanvaraisuutta, eikä lukumäärätavoitteita (kpl) kohtuuhintaiselle asuntotuotannolle ole yksiselitteisesti esitetty. Voisiko nämä tavoitteet avata asuntopoliittisessa ohjelmassa selkeämmin?

MAL4-sopimukseen on kirjattu: *”Kohtuuhintaisen asuntotuotannon osuus on seudulla 25 %, ja kuntien osuus määräytyy Rakennesuunnitelman 2040 jakotaulukon mukaan sopimuskauden alussa. Kohtuuhintaisen asuntotuotannon määrä ja kuntaosuudet tarkistetaan Asuntopoliittisen ohjelman päivityksessä, missä tavoitteena on suhteellisen osuuden nostaminen. Valtion ja kuntien yhteistyönä selvitetään toteuttamisedellytykset ja tehdään suunnitelma, jolla valtion tukeman asuntotuotannon osuutta voidaan nostaa alueiden tasapainoinen kehitys huomioiden.”* Asuntopoliittisessa ohjelmassa kuitenkin todetaan, että yrityksistä huolimatta ei ole löydetty konkreettista ratkaisua kohtuuhintaisen asuntotuotannon sijaintien monipuolistamiseen, joten tavoitteita ei ole realistista nostaa. Tällä halutaan välttää

kohtuuhintaisten asuntotuotannon entistä vahvempi keskittyminen alimpien hyvinvoinnin tasojen alueille. ”Kipukohdat” ja haasteet tilanteen taustalla avataan selkeästi.

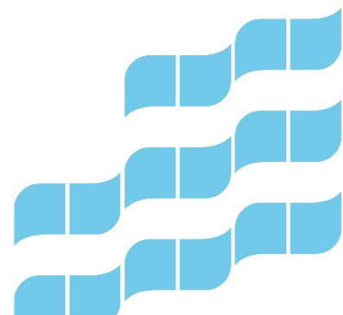
Asuntopoliittisesta ohjelmasta olisi hyvä käydä ilmi MAL4-sopimuksen mukainen kohtuuhintaisen asuntotuotannon määritelmä. Tampereen osalta MAL4-sopimuksen kohtuuhintaisen asuntotuotannon tavoitetaso pysyi lähes ennallaan MAL3-sopimukseen verrattuna, mutta nyt mukaan lasketaan myös asumisoikeusasunnot. Tämä on hyvä huomioida. MAL4-sopimuksessa kohtuuhintaiseksi asuntotuotannoksi luetaan:

- *ARA-rahoituksella toteutettavat*
 - *tavalliset vuokra-asunnot (pitkä ja lyhyt korkotuki)*
 - *asumisoikeusasunnot*
 - *erityisryhmäasunnot vanhusväestölle, asunnottomille, kehitysvammaisille, opiskelijoille ja nuorisolle sekä muille erityisryhmille (pitkä korkotuki + investointiavustus)*
 - *ARA:n tukemat monimuotoisen asumisen kokeilut, kuten sekarahoitteiset kohteet asuntojen monipuolisen hallintamuodon varmistamiseksi*
- *kuntakonsernin oma ARA-vuokratasoa vastaava vuokra-asuntotuotanto (omakustannusperiaate)*

2. Ohjelman kärjet: Onko ohjelman tavoitteet oikein asetettu? Suuntaako ohjelma seudullista asuntopoliittikkaa oikeisiin kysymyksiin?

Kärjet ovat oikeat ja suuntaavat seudullista asuntopoliittikkaa oikeisiin kysymyksiin.

On hyvä, että asunnottomuuden puolittaminen ja eriytymisen ehkäisy on nostettu kärjiksi, ja niihin on panostettu.

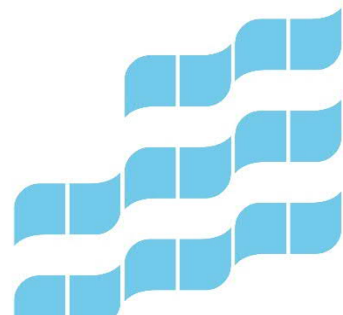
Ohjelma suuntaa seudullista asuntopolitiikkaa mm. asuinalueiden asuntokannan monipuolistamiseen ja kohtuuhintaisen asumisen uusien toteutusmallien (mm. kohtuuhintainen omistusasuminen) kehittämiseen. Nämä ovat tärkeitä ja ajankohtaisia aiheita.

Omana kärkiteemanaan jää puuttumaan asuntotuotannon ja asumisen kestävyys. Ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyden teemoja kuitenkin käsitellään mm. asuntotuotannon yhdyskuntarakenteeseen sijoittumisen, eriytymisen ehkäisyn ja asumisen laadun teemojen yhteydessä.

3. Ohjelman toteutus: Miten kunta/valtio huomioi ohjelman toimeenpanon omassa työssään? Ovatko toimenpiteet ja seuranta selkeät?

Tampere on ollut mukana ohjelmatyössä ja on sitoutunut osaltaan ohjelman tavoitteisiin. Tampereella on käynnissä asunto- ja maapolitiikan linjausten päivitys. Päivitystyössä huomioidaan seudun asuntopoliittisen ohjelman tavoitteet ja varmistetaan, että Tampereen asunto- ja maapolitiikan linjaukset ovat samassa linjassa näiden tavoitteiden kanssa. Linjauksissa tarkennetaan tarpeen mukaan kuntatason toimenpiteitä ohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi. Tampereen asunto- ja maapolitiikan linjausten seuranta ja mittarit rakennetaan niin, että ne palvelevat mahdollisimman hyvin myös seudullisen ohjelman seurantaa. Linjaustyössä huomioidaan myös linjausten vaikuttavuus ja vaikuttavuuden arvioitavuus.

Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittisen ohjelman toimenpiteet ovat selkeitä ja hyvin valittuja. Eräät toimenpiteet ovat kuitenkin haastavia toteuttaa yksittäisen kunnan tai edes seudun kuntien toimesta, vaan vaativat uusia toteutusmalleja laajemmassa valtakunnallisessa yhteistyössä, ml. ARA-yhteistyö. Esimerkkinä kohtuuhintaisten omistusasuntojen toteuttaminen.

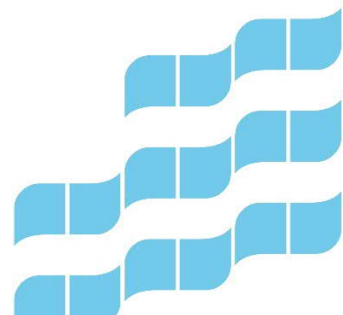
Seuranta on pääosin selkeää, mutta osa seurantatoimenpiteistä vaatii vielä tarkentamista ja selkiyttämistä, etenkin jos kunnat osallistuvat seurannan tiedontuotantoon seutuyksikön tukena. Seurattavat mittarit olisi hyvä kirjata konkreettisesti esim. liitetaulukkaan, ja mahdollisuuksien mukaan määrittää niille tavoitetaso.

4. Ohjelman seudullisuus: Rakentaako ohjelma seudullisuutta? Huomioiko ohjelma tasapuolisesti kaupunkiseudun kuntien asumisen kehittämisen

Ohjelma rakentaa seudullisuutta hyvin. Yhteistyön merkitys korostuu. Kuntarajat on häivytetty ohjelmasta tehokkaasti, ja sen sijaan tarkastellaan esim. yhdyskuntarakenteen vyöhykkeitä. Tämä on perusteltua. Olisiko kuitenkin tarpeen avata tässäkin yhteydessä lyhyesti kuntakohtaisia erityispiirteitä, joiden perusteella on asetettu mm. kohtuuhintaisen asuntotuotantotavoitteen osuudet?

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 9.8.2021 täydentää lausuntoa seuraavasti:

”Tampereen kaupunki edellyttää, että ohjelmassa huomioidaan kaupunkiseudun eri kuntien velvoitteet kohtuuhintaisessa asuntotuotannossa sovittujen kuntakohtaisten tavoitteiden mukaisesti. Samalla kohtuuhintaisen asumisen toteutumista kaupunkiseudun eri kuntiin tulee seurata vuosittain.”

Vesilahden kunnanhallitus antaa seudun asuntopoliittiseen ohjelmaan seuraavan lausunnon:

1. MAL-sopimuksen kytkentä: Miten ohjelman sisältö vastaa MAL4-sopimuksessa ilmaistuihin tarpeisiin?

MAL4- sopimukseen sisältyviä asumisen ja elinympäristön laatuun tähtääviä tavoitteita ovat mm. riittävän ja monimuotoinen asuntotuotanto, asuin ympäristön laadun sekä sosiaalisen ja toiminnallisen monimuotoisuuden vaaliminen. Nämä ovat kunnioitettavia tavoitteita, mutta yleisesti sopimuksen konkreettiset toimenpiteet kohdistuvat seudun keskuksiin ja joukkoliikenteen solmukohtiin. Ehkä keskustojen ulkopuolisten alueiden omaa roolia sopimuksessa voisi vielä terävöittää, esimerkiksi Vesilahden roolia voitaisiin korostaa mm. uusilla asumisen innovaatioilla. Sopimukseen liittyen on oleellista jatkaa aktiivista vuoropuhelua seudun ja valtion välillä.

2. Ohjelman kärjet: Onko ohjelman tavoitteet oikein asetettu? Suuntaako ohjelma seudullista asunto politiikkaa oikeisiin kysymyksiin?

Seudun asuntopoliittisessa ohjelmassa on asetettu korkeaväestönkasvutavoite. Pelkän numeerisen tavoitteen sijaan on hyvä, että ohjelmassa tunnistetaan laadukkaan ympäristön rakentamisen teemoja. Olisi hienoa, jos kasvutavoite saataisiin jaksotettua ohjelmakaudelle jollain tavalla mitattavasti myös eri alueisiin (kunnittain), talotyyppeihin, asuntokuntien kokoihin... Tällä voitaisiin ehkä varmistua koko seudun tonttitarjonnan riittävydestä ja laadusta. Asuntopolitiikan ohella tulisi panostaa myös uusien työpaikka-alueiden syntyyn.

Asuntopoliittinen ohjelma linjaa, että kasvua ohjataan keskustoihin, alakeskuksiin ja joukkoliikennevyöhykkeelle sekä tulevan raideliikenteen äärelle MAL4 -sopimuksen mukaisesti. Vesilahden kunnan maankäytön strateginen kehityskuva tukee kasvun osoittamista pääosin joukkoliikennettä tukeville alueille. Lisäksi on tärkeää, että myös muut joukkoliikennemuodot kuin raideliikenne on nostettu ohjelman tavoitteissa raideliikenteen rinnalle, sillä Vesilahden taajama ja osaltaan myös maaseutu nojaavat bussiliikenteeseen.

3. Ohjelman toteutus: Miten kunta/valtio huomioi ohjelman toimeenpanon omassa työssään? Ovatko toimenpiteet ja seuranta selkeät?

Viime vuosina Vesilahden kunta on houkutellut muuttajia erityisesti 25-34 vuotiaiden ryhmästä. Väestönkehityksen vahvistuminen tässä ikäryhmässä vaikuttaa pitkällä aikavälillä merkittävästi Tampereen kaupunkiseudun väestönkehitykseen. On tärkeää, että kasvu mahdollistetaan jatkossa myös raide- ja joukkoliikenteen solmukohtien läheisyydessä sijaitseviin kuntakeskuksiin ja että näitä kahden kunnan välisiä alueita kehitetään myös kuntien välillä yhteisesti jaetun strategisen suunnitelman kautta. Vesilahden kunta toivoo, että ohjelma toimii myös näille keskusteluille hyvänä alustana.

Ohjelmaa huomioidaan Vesilahdella panostamalla asiakaslähtöisesti asuin ympäristöjen laatuun, monipuolisuuteen, terveellisyteen ja turvallisuuteen. Samat teemat ovat olleet kunnassa lähtökohtana myös syntyvyyden kasvun tukemisessa. Ohjelman tavoitteet tulee huomioida ei ainoastaan kaavoituksessa, vaan kaavoituksen päämäärien saavuttamista tukevista alueiden kehitysohjelmista.

4. Ohjelman seudullisuus: Rakentaako ohjelma seudullisuutta? Huomioiko ohjelma tasapuolisesti kaupunkiseudun kuntien asumisen kehittämisen?

On tärkeää, että kaikkia seudun kuntia koskevissa yhteisissä linjauksissa ja ohjelmissa huomioidaan kuntien erilaiset ominaispiirteet. Esimerkiksi asumisen laadun käsite voi olla täysin erilainen Tampereen rautatieaseman vieressä asujille, kun Vesilahden kirkonkylän keskustassa asujille. Tämän takia onkin tärkeää tunnistaa mitä laatu tarkoittaa eri asiakasryhmille. Kehitys ei voi tällöin tarkoittaa asumisen keskittämistä vain joukkoliikenteen solmukohtiin. Lisäksi taajama-aste (taajamissa asuvien osuus väestöstä) on Vesilahdella pieni. Kunnan tulee jatkossakin mahdollistaa rakentaminen myös haja-asutusalueille. Ohjelmassa olisi hyvä tuoda esiin modernin maaseutuasumisen mahdollisuudet esimerkiksi monipaikka-asumisen ja etätyöskentelyn kautta. Kokonaisuutena Vesilahden kunta kuitenkin katsoo, että ohjelma tukee ajatusta rajattomasta seudusta ja hienosta yhteisestä seutusuunnittelusta.

Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittinen ohjelma, lausunto

287/00.04.01/2021

KAUPHALL 09.07.2021 § 266

Kaavoituspäällikkö Esko Hyytinen

Tampereen kaupunkiseudun seutuhallitus on kokouksessaan 26.5.2021 päättänyt pyytää kunnilta ja valtiolta lausuntoa valmistuneesta asuntopoliittisen ohjelman 2040 ehdotuksesta ennen hyväksymiskäsittelyä. Lausunto pyydetään toimittamaan 6.8.2021 mennessä. Tavoitteena on, että seutuhallitus hyväksyy ohjelman loppukesästä 2021.

Lausunnoissa toivotaan vastauksia erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

1. MAL-sopimuksen kytkentä: Miten ohjelman sisältö vastaa MAL4-sopimuksessa ilmaistuihin tarpeisiin?
2. Ohjelman kärjet: Onko ohjelman tavoitteet oikein asetettu? Suuntaako ohjelma seudullista asuntopoliittikkaa oikeisiin kysymyksiin?
3. Ohjelman toteutus: Miten kunta/valtio huomioi ohjelman toimeenpanon omassa työssään? Ovatko toimenpiteet ja seuranta selkeät?
4. Ohjelman seudullisuus: Rakentaako ohjelma seudullisuutta? Huomioiko ohjelma tasapuolisesti kaupunkiseudun kuntien asumisen kehittämisen?

Seutujohtaja Päivi Nurminen on taustoittanut kaupunkiseudun asuntopoliittista ohjelmaa 2040 "Hyvää asumista kaikille" seuraavasti:

Seutuhallitus käynnisti 26.6.2019 Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittisen ohjelman päivityksen. Tavoitteena oli päivittää seudullinen asuntopoliittikka seuraaville vuosikymmenille. Ensimmäinen seudullinen asuntopoliittinen ohjelma hyväksyttiin 2010. Ohjelma palveli 2010-luvulla laadittuja rakennesuunnitelmia ja näiden pohjalta tehtyjä MAL-sopimuksia.

Ohjelman päivittämisestä on sovittu MAL4-sopimuksessa

vuosille 2020-2023. Sopimuksessa riittävän ja monimuotoisen asuntotuotannon kehityspolku on kuvattu seuraavasti: ”Kunnat huolehtivat yhteisvastuullisesti kaikille väestöryhmille soveltuvan, monipuolisen ja laadukkaan asuntokannan rakentumisesta. Tuotanto kohdennetaan yhdyskuntarakenteen sisään, rakenteen toimivuutta ja asuinalueiden tasapainoista kehitystä tukemaan. Asuntopoliitikassa tavoitellaan kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisäämistä ja perheasuntojen monipuolistamista.”

Seudulliset asuntomarkkinat ovat yksi rajattoman kaupunkiseudun ilmiöistä, joita kuntien tulee yhteistyössä kehittää vastaten niin elinkeinoelämän tarpeisiin kuin asumisen sosiaalisiin kysymyksiin. Asuminen ja asuinympäristöt ovat myös keskeinen vetovoimatekijä, joiden merkitys yhteiskunnallisessa keskustelussa on korostunut Korona-pandemian aikaan osuneen ohjelman valmistelussa. Asuntopoliitikka onkin nähtävissä myös kilpailutekijänä kaupunkiseutujen menestymisessä.

Asuntopoliittista ohjelman 2040 väestösuunnitteeksi on valittu vahvan kasvun jatkuminen Tampereen kaupunkiseudulla. Ohjelman mukaan kaupunkiseudun väestö vuonna 2040 on 480 000 asukasta. Tavoitteen saavuttaminen vaatii vahvaa panostusta paitsi itse asuntopoliitikkaan myös nuoria ikäluokkia kiinnostavaan toimintaympäristöön, perheiden arjen toimivuuteen, maahanmuuttoon ja akateemisten työpaikkojen lisäämiseen.

Asuntopoliittista ohjelman valmistelusta on vastannut Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä. Ohjelmaa on valmisteltu yhdessä kaupunkiseudun kuntien kanssa laajasti osallistavalla ja poikkihallinnollisella otteella. Työhön ovat osallistuneet seudulliset asiantuntijatyöryhmät, kuntajohtajakokous ja seutuhallitus. Kunnanhallituksille järjestettiin lisäksi tavoitteiden linjaamiseen liittyvä työpaja 8.2.2021. Käytännön valmistelutyöstä on vastannut seudullinen maankäytön ja asumisen seudullinen työryhmä (Masto).

Työn suuntaamiseksi laadittiin laaja tilannekuva, jossa tarkasteltiin seudullisia nykyilmiöitä mm. asuinalueiden eriytymistä, asumisen laatua, asunnottomuutta sekä väestönkehitystä. Tilannekuvan pohjalta valittiin asuntopoliittisen ohjelman kuusi teemaa, joita syvennettiin tavoite- ja periaatevaiheessa. Ohjelmatyön lopuksi laadittiin seudulliset toimenpiteet ja ohjelman seurantamenettely.

Ohjelman teemat ovat

1. Kaupunkiseudun väestöennuste ja asuntotarvelaskelma
2. Asuntotuotannon laatu
3. Asuinalueiden eriytymisen ehkäisy
4. Kohtuuhintainen asuntotuotanto
5. Asunnottomuuden puolittaminen
6. Asumisen nousevat trendit
7. Ohjelman toteuttamisen edellytykset
8. Seuranta

Asuntopoliittisen ohjelman ehdotus on valmistunut ja tavoitteena on, että seutuhallitus hyväksyy sen loppukesästä 2021. Jotta ohjelmaan sitoutumiselle ja sen toimeenpanolle saadaan vahva tuki kunnista ja valtiolta, lähetetään se ennen hyväksymistä lausunnoille.

Ehdotus lausunnoksi

Asuntopoliittista ohjelmaa on valmisteltu laajassa vuorovai-
kutteisessa yhteistyössä Tampereen kaupunkiseudulla. Oh-
jelman laatimiseen on sisältynyt useita kyselyitä sekä muita
osallistamistilaisuuksia, joihin on Ylöjärveltä osallistuttu se-
kä poliittisten päättäjien että viranhaltijoiden osalta.

MAL -sopimuksen kytkentä

Kuntien ja valtion välille laadituissa MAL- sopimuksissa on käsitelty maankäytön, asumisen ja liikenteen teemoja. MAL4- sopimukseen sisältyviä asumisen ja elinympäristön laatuun tähtääviä tavoitteita ovat mm. riittävän ja monimuotoisen asuntotuotanto, asuin ympäristön laadun sekä sosiaalisen ja toiminnallisen monimuotoisuuden vaaliminen. Sopimukseen sisältyy kehityspolkuja tavoitetilan 2030 saavuttamiseksi sekä kirjattuja toimenpiteitä vuosille 2020-2023.

Aikaisempi asuntopoliittinen ohjelma on palvellut 2010-luvulla laadittuja rakennesuunnitelmia ja näiden pohjalta tehtyjä MAL-sopimuksia. Ohjelman päivittämisestä sekä rakennesuunnitelman 2040 päivittämisestä on sovittu MAL4-sopimuksessa vuosille 2020-2023. Asuntopoliittinen ohjelma tukee merkittävästi rakennesuunnitelman päivittämistyötä ja sisältää tavoitteet, joita MAL4 -sopimus edellyttää. Seudulla on tärkeä rooli asumisen periaatteiden linjauksessa, vaikka asumista käsittelevien sopimuskohtien edistäminen jää viimekädessä seudun kuntien vastuulle.

Ohjelman kärjet

Ohjelmalle osoitetuissa kasvun tavoitteissa seutua pyritään kehittämään siten, että on vuonna 2040 seudun väkiluku on 480 000. Väestötavoitteen tueksi on laadittu väestösuunnite vuoteen 2040 saakka. Väestösuunnitteeksi on valittu lähellä Rakennesuunnitelman 2040 noin 1 prosentin vuotuista tavoitetta oleva ennuste. Kasvutavoite on melko korkea ja edellyttää, että vuotuinen tonttitarjonta pysyy tasaisena ja asumisen kysyntää riittää jatkossakin. Asuintonttitarjonnan lisäksi pitää olla valmiutta investoida palveluverkon toimivuuteen sekä huomioida työpaikka-alueiden riittävä tarjonta.

Asuntopoliittinen ohjelma linjaa, että kasvua ohjataan keskustoihin, alakeskuksiin ja joukkoliikennevyöhykkeelle sekä tulevan raideliikenteen äärelle MAL4 -sopimuksen mukaisesti. Ylöjärven kaupunkistrategia ”Ylöjärvi Rohkea edelläkävijä” tukee kasvun osoittamista joukkoliikennettä tukeville alueille. Kaupungin strategia sekä Keskustan visiointiraportti linjaavat, että Ylöjärven kaupunkirakennetta tiivistetään keskustaa ja Teivon aluetta kehittämällä. Jo toteutetut sekä tulevat raideliikennesuunnitelmat, kuten raitiotien läntisen ratahaaran yleissuunnitelman tavoitteet tukevat tiivistyvän asumisen tavoitteita. Helsinki-Oulu -päärata kulkee Ylöjärven keskustataajaman läpi ja MAL4 -sopimukseenkin sisältyy kestävä kasvun toimenpiteenä mainittu yhteistyö Ylöjärven raakapuuterminaalien siirtämiseksi ja nykyisen lastausalueen saamiseksi yhdyskuntarakentamisen piiriin. Tavoite tukee keskustan ja joukkoliikennevyöhykkeen monipuolista kehittämistä sekä palveluiden saavutettavuutta. Kaupunki edistää ja toteuttaa aktiivisesti täydennysrakentamista esimerkiksi kanta- kaupungin kehärakenteen suunnittelulla. Lisäksi Ylöjärvi huolehtii haja-asutusalueiden kehittämisestä, mitä tukee osana kaupunkiseudun kokonaisuutta kehitettävä, bussien hoitama joukkoliikenne.

Asuntopoliittisen ohjelman tavoitteissa seudulla panostetaan asuntotuotannon ja naapurustojen laatuun ja tehdään seudullista yhteistyötä asuinalueiden eriytymisen ehkäisemiseksi. Ylöjärvi on hiljattain tarkentanut tontinluovutuksen laadullisia kriteereitä mm. hyvän suunnittelun, monipuolisen asuntojakauman sekä kestävä kehityksen näkökulmasta. Keskustan visiointityön tavoitteisiin sisältyy suunnittelukilpailujen järjestämistä keskeisille alueille. Asuin ympäristön laatuun panostaminen ja monipuolinen asuntojakauma tukevat kasvutavoitteiden toteutumista ja osaltaan ehkäisevät eriytymistä.

Kohtuuhintaisten asuntojen osalta Ylöjärven keskustaan on

rakennettu viime vuosien aikana kaksi ARA-vuokrakerrosta-lokohdetta (As Oy Moderato 2020, As Oy Erkonhelmi 2021). Näitä ARA-hankkeita edelsi useamman vuoden hiljaisempi jakso, jolloin ARA-kohteita ei kaupunkiin päästy aloittamaan kaupungin puoltavista lausunnoista huolimatta. Asuntopoliittiseen ohjelmaan sisältyvä tavoite kohtuuhintaisesta asuntotuotannosta, pidempään tarkastelujaksoon peilattuna, on haasteellinen ja edellyttää vuorovaikutusta valtion kanssa, jossa edellytyksiä ja ratkaisumalleja mm. tiivistävän täydennysrakentamisen alueilla tarkastellaan.

Ohjelman toteutus

Yhteinen näkemys Tampereen seudulla muodostuu Asuntopoliittisen ohjelman kautta. Laadittava rakennesuunnitelman päivitys tulee täydentämään Asuntopoliittista ohjelmaa. Kuntakohtaisia eroja on paljon ja erilaisia toimintamalleja sovelletaan kuntakohtaisesti. Ylöjärven kaupunkistrategia sekä Ylöjärven keskustavisio -raportti tukevat päälinjauksiltaan Asuntopoliittisen ohjelman tavoitteita ja sen linjauksia. MAL -sopimukseenkin sisältyvä tavoite riittävästä kaavavarannosta ja Asuntopoliittiseen ohjelmaan sisältyvät tavoitteet asuntotuotannosta edellyttävät aktiivista panostusta paitsi kaavoitukseen myös yhdyskuntarakentamisen suunnitteluun ja toteutukseen monipuolisen tonttivarannon saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi. Ylöjärven kaupungin maankäytön ja palveluiden suunnittelu- ja toteutusohjelma (MAPSTO) kattaa viiden vuoden tarkastelujakson. Ohjelmaa päivitetään vuosittain.

Ohjelman seudullisuus

Yhtenäinen periaate Seudun asuntopoliitiikan tavoitteista tukee koko seudun kehittymistä ja vetovoimaa. Kuntakohtaisesti on mahdollista huomioida alueellisia erityispiirteitä ja vahvistaa näitä. Pääpaino Ylöjärven kasvusta tulee jatkossakin ohjautumaan keskustaajamaan. Keskustan kehittämisen lisäksi kaupungin strategian tavoitteisiin sisältyy huolehtiminen haja-asutusalueiden kehittämisestä. Antaverkka-Mutalan osayleiskaava sekä Viljakkalan ja Kurun alueiden jatkuva tonttitarjonta mahdollistavat asukkaiden sijoittumisen myös keskusta-alueen ulkopuolelle. Kaupungin vetoimatekijöihin sisältyy myös elinvoimaiset alakeskukset kuten Metsäkylä, Siivikkala ja Vuorentausta sekä niitä ympäröivät alueet.

Oheismateriaali

- Hyvää asumista kaikille, Tampereen kaupunkiseudun asuntopoliittinen ohjelma vuoteen 2040, ehdotus
- Asuntopoliittinen ohjelma tavoitteet
- Tilannekuva asuntopoliittisesta ohjelmasta
- Ote pöytäkirjasta Tampereen kaupunkiseudun seutuhallituksen kokous 26.5.2021, 68 §

Lisätiedot

Kaavoituspäällikkö Esko Hyytinen, puh. 044 431 4324, sähköposti etunimi.sukunimi@ylojarvi.fi

Kehityspäällikkö Mari Ruissalo, puh. 044 486 3124, sähköposti etunimi.sukunimi@ylojarvi.fi

Vs. kaupunginjohtaja ehdottaa:

Kaupunginhallitus päättää antaa Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän seutuhallitukselle selosteosan mukaisen lausunnon.

Päätös

Hyväksyttiin.

Asianmukaisesti allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa:

Ylöjärvellä 14.7.2021

Antti Pieviläinen
pöytäkirjanpitäjä

Muutoksenhakukielto

Kuntalaki 136 §: Päätöksestä, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.

Jakelu

Kaavoituspäällikkö Esko Hyytinen

Ylöjärven kaupunki

Ote pöytäkirjasta

Kaupunginhallitus

§ 266

09.07.2021

Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä

Tampereen seudun asuntopoliittisen ohjelman luonnos

Yleistä

Kiitämme mahdollisuudesta lausua näkökohtia Tampereen seudun asuntopoliittisen ohjelman luonnoksesta. Kiitämme myös tiiviistä yhteistyöstä ohjelman valmistelussa.

MAL-seuduilla on aivan keskeinen merkitys ARA-tuotannolle. Vuonna 2020 neljällä MAL-seuduilla alkoi noin 75 % valtion tukemasta asuntorakentamisesta. Viime vuonna Tampereen seutu oli toiseksi tärkein ARA-tuotannon alue Helsingin seudun jälkeen.

Tampereen seutu on Suomen toiseksi suurin asutuskeskus, jonne ARA-uustuotantoa on 2017-8/2021 käynnistynyt yhteensä 4245 asuntoa (11% koko maan aloituksista). Tällä hetkellä uutta ARA-tuotantoa suunnitellaan ja rakennetaan kaikissa muissa Tampereen kaupunkiseudun kunnissa paitsi Vesilahdella.

ARA-hankkeissa ei tavoitella mahdollisimman halpoja rakennuskustannuksia, vaan olennaista on hyvä hinta-laatusuhde, asuttavuus, saavutettavuus, esteettömyys ja kestävyys. ARAn tavoite on edistää sosiaalisesti ja ekologisesti kestävää asumista, jotta jokaisella olisi mahdollisuus hyvään asumiseen.

ARA pyrkii omalla ohjauksellaan edesauttamaan hankkeiden laatua ja kohtuuhintaisuutta. Tämä edellyttää mahdollisimman varhaisen vaiheen yhteistyötä kuntien ja hankkeeseen ryhtyvien kanssa. ARAn tavoitteena on edistää tasapainoisia asuntoalueita ja haluamme edesauttaa kohtuuhintaisen asumisen saamista myös keskusta-alueilla.

Osoite

PL 30
Vesijärvenkatu II A
15141 Lahti

Adress

PB 30
Vesijärvenkatu II A
15141 Lahtis

Puhelin . Telefon

029 525 0800
Web
www.ara.fi

E-mail

kirjaamo.ara@ara.fi
etunimi.sukunimi@ara.fi
fornamn.slaktnamn@ara.fi

Hyvänä esimerkkinä voi pitää Helsingissä jo 50 vuotta sovellettua sosiaalisen sekoittamisen (Social Mix) asuntopolitiikkaa uusien asuntoalueiden rakentamisessa. Helsingissä myös ARA-tuotantoa on onnistuttu toteuttamaan uusille kalliimmille keskustan ranta-alueille. Samaa on hyvä tavoitella myös Tampereen kaupunkiseudulla.

Asunto-ohjelman luonnoksen arviointia

ARAn mielestä ohjelmaluonnoksen teemat ja keskeiset tavoitteet ovat hyviä.

Mielestämme ohjelmassa olisi silti tarpeen käsitellä enemmän **Ilmastomuutoksen vaikutusta asumisessa ja asumisen sekä asuntorakentamisen vaikutusta ilmastopäästöihin**. Rakentaminen ja rakennukset tuottavat yli kolmanneksen Suomen ilmastopäästöistä ja liikenne noin viidenneksen. Näitä päästöjä on nopeasti vähennettävä, jotta Suomi saavuttaa kansalliset ja kansainväliset ilmastotavoitteensa. Uusissa MAL-sopimuksissa nämä tavoitteet ovat keskeisesti esillä. Seudun asunto-ohjelmassa voitaisiinkin enemmän linjata, miten asuntopolitiikan keinoin tavoitellaan hiilineutraalia asumista ja yhteiskuntaa? Tavoitteita olisi hyvä olla myös siihen, miten olemassa olevan asuntokannan perusparantamisen ja kehittämisen avulla edistetään ilmastomuutoksen torjuntaa.

Asuntotuotannon tarve. Ohjelmaluonnos asettaa hyvin kunniahiemoisen asukasluvun kasvutavoitteen, josta asuntotuotannon tarve on laskettu. Kun tilastokeskuksen väestöennuste arvioi seudun väkiluvuksi 433 000 vuonna 2040, on ohjelman väestösuunnitteessa päädytty 480 000 asukkaaseen. Toisaalta seudullisen valmistelun tuloksena on saatu realistisempi luku kuin laskemalla seudun kuntien omat tavoitteet yhteen, jolloin saataisiin peräti 550 000 asukasta seudulle vuonna 2040. Tältä osin on päästy seudulliseen tarkasteluun.

On vaikeaa arvioida, onko yhteisenkään tavoitteen saavuttaminen täysin realistista. Se riippuu muiden yhteiskuntapolitiikan lohkojen toimenpiteistä, koko maan kehityksestä, maahanmuutosta ja kansainvälisestä talous- ja muusta kehityksestä. Olisikin tarpeellista tarkastella ja paremmin yhteensovittaa kasvutavoitteita seutujen kesken ja myös koko valtakunnan tasolla.

Osoite

PL 30
Vesijärvenkatu 11 A
15141 Lahti

Adress

PB 30
Vesijärvenkatu 11 A
15141 Lahtis

Puhelin . Telefon

029 525 0800

Web

www.ara.fi

E-mail

kirjaamo.ara@ara.fi
etunimi.sukunimi@ara.fi
fornamn.slaktnamn@ara.fi

Kasvun kohdentaminen. ARA pitää hyvänä, että ohjelmalla tavoitellaan kasvun suuntaamista kestävästi keskustoihin, aluekeskuksiin ja joukkoliikenteen läheisyyteen. Juuri näillä alueilla myös ARA haluaa tukea kohtuuhintaista asuntorakentamista ja asuntojen peruseronusta. Tällä on suuri merkitys myös ilmastopäästöjen kannalta.

Asumisen laatu. Ohjelmassa asetetaan tavoite pienasuntokeskittymien ehkäisystä. Vuodesta 2015 markkinaehtoinen asuntotuotanto on perustunut suurelta osaltaan velkavetoiseen asuntosijoittamiseen. Tuloksena on ollut asuntorakentamisen voimakas painottunut kerrostaloihin ja ”sijoittajaystävällisiin” miniasuntoihin sekä markkinaehtoisesta vuokra-asumisen voimakas kasvu. Esimerkiksi Tampereen kaupunkiseudulla kaikkien uusien kerrostaloasuntojen keskikoko oli vuonna 2020 vain 39,9 m². Luku on koko sodanjälkeisen ajan pienin. Tällainen kehitys ei voi olla kestävä. Syntyy huoneistojakaumaltaan yksipuolisia kerrostaloja täynnä pieniä asuntoja, mikä myöhemmin aiheuttaa ongelmia. ARA pyrkii tukemaan riittävän väljiä asuntopohjia, jotta yksiotkin voisivat toimia joustavasti eri elämäntilanteissa.

Asuinalueiden eriytymisen ehkäisy. On ongelmallista, että yli puolet valmistuneista ARA-rahoitteisista kohteista sijaitsee alimpien hyvinvoinnin tasojen alueilla tai näiden lähetyvillä ja että viime vuosina ARA-tuotannon osuus näillä alueilla on vahvistunut. Tilanteen muuttaminen edellyttää seudun maankäyttö- ja tonttipolitiikan tehostamista esimerkiksi Helsingissä noudatetun mallin mukaisesti. ARAn linjana on välttää valtion tukemassa tuotannossa huoneistojakaumaltaan yksipuolisia kohteita ja samantyyppisen asumisen keskittymien syntymistä. ARA suosittelee tonttien luovuttamista suoraan ARA-hankkeisiin ryhtyville.

ARAn käsityksen mukaan Tampereen seudulla on jo pitkään tehty hyvää työtä, jolla asuntoalueiden eriytymiseen on puututtu. Nyt käytössä on seudullinen hyvinvointi-indeksin seurantatyökalu. Myös ARAlla on pitkä, lähes 30 vuoden kokemus lähiöiden ja asuntoalueiden kehittämistoiminnassa. Olemme tehneet myös Tampereen seudun kanssa lähiöyhteistyötä mm. Tesomalla. Tätä yhteistyötä on hyvä jatkaa ja sitoa se ilmastomuutoksen torjunnan tavoitteisiin.

Osoite

PL 30
Vesijärvenkatu 11 A
15141 Lahti

Adress

PB 30
Vesijärvenkatu 11 A
15141 Lahti

Puhelin . Telefon

029 525 0800

Web

www.ara.fi

E-mail

kirjaamo.ara@ara.fi
etunimi.sukunimi@ara.fi
fornamn.slaktnamn@ara.fi

Asunnottomuuden puolittaminen. Luonnoksessa tavoitteeksi asetetaan asunnottomuuden puolittaminen. Toivoisimme tältä osin enemmän kunnianhimoa. Tavoitteena pitäisi olla asunnottomuuden poistaminen jo 2020-luvun aikana. Nykyisen hallitusohjelman tavoitteena on poistaa asunnottomuus vuoteen 2027 mennessä. Tampereen seudulla on tehty määrätietoista asunnottomuustyötä ja ARA haluaa olla sitä tukemassa myös jatkossa niin asuntoratkaisujen kuin asunnottomuuden ehkäisyn (mm. asumisneuvonta) osalta.

Kohtuuhintainen asuntotuotanto. Ohjelmaluonnoksessa on päädytty jatkamaan kohtuuhintaisen asuntotuotannon 25 % osuudella. MAL4-sopimuksen perusteella oli tarkoitus, että asuntopoliittisessa ohjelmassa *"tavoitteena on suhteellisen osuuden nostaminen"*.

Luonnoksen mukaan oli tarkoitus nostaa kohtuuhintaisen asuntotuotannon tavoite seudullisesti 30 %:iin. Valmistelussa kuitenkin päädyttiin siihen, ettei asuntotuotannon tavoitetta ole realistista nostaa. Ohjelmaluonnoksen mukaan kohtuuhintaisen asuntotuotannon ongelmana on, että *"keskustoissa sijaitsevia kohteita ei ole ARA:n päätöksenteossa saatu läpi."*

Ohjelman mukaan syinä tähän ovat:

- rahoituksen rajautuminen vain asumiselle, mikä estää rakenteellisen pysäköinnin ja liiketilojen sijoittamisen kohteisiin
- tonttien hintataso, joka on keskustoissa korkea
- perustuotantoa korkeammat rakennuskustannukset
- ARA:n rahoittaman tuotannon painottuminen kerrostalotuotantoon

Luonnoksessa esitetty kritiikki ei vastaa ARAn näkemystä hankkeiden toteuttamisen edellytyksistä

- Toisin kuin luonnoksessa esitetään rakenteellinen pysäköinti ja liiketilat eivät estä ARA-tuotantoa. ARA rahoittaa myös asumiseen liittyvän pysäköinnin. Liiketilojen rahoitukseen ARA-tukea ei voi käyttää, mutta hyvissä ajoin toimimalla niiden rahoitukseen on yleensä löydettävissä ratkaisut. Samoin on rakenteellisen pysäköinnin ja erillisten pysäköintitalojen vakuusjärjestelyjen laita.

Osoite

PL 30
Vesijärvenkatu 11 A
15141 Lahti

Adress

PB 30
Vesijärvenkatu 11 A
15141 Lahtis

Puhelin . Telefon

029 525 0800

Web

www.ara.fi

E-mail

kirjaamo.ara@ara.fi
etunimi.sukunimi@ara.fi
fornamn.slaktnamn@ara.fi

- ARAssa hyväksytään Tampereen keskustan tonttihinnot tapauskohtaisesti ja kohteiden erityispiirteet otetaan huomioon. Suurin osa Tampereen tonttihinnoista on ARAssa hyväksytty sellaisenaan ja osasta on neuvoteltu. Haasteena on ollut lyhyen korkotuen hankkeiden markkinahintaisten tonttien vaikutus kokonaiskustannuksiin ja toteutuvaan vuokratasoon.
- ARA voi hyväksyä tavanomaista ARA-tuotantoa korkeammat rakennuskustannukset, kunhan hinta-laatusuhde on tasapainossa. Otamme huomioon kohteen keskeisen sijainnin ja/tai rakentamisolosuhteiden kustannuksia nostavat vaikutukset.
- ARA-tuotannossa voidaan toteuttaa myös muuta kuin kerrostalorakentamista. Näemme, että erityisesti rivitaloasunnoille olisi tarvetta niin asumisoikeus- kuin vuokra-asuntojen tuotannossa. Tällaisia tontteja ja hankkeita ei vain ole ollut paljoakaan tarjolla. ARAan toimitetut rivitalohankkeet on Tampereen kaupunkiseudulla pääosin hyväksytty.

ARA-tuotannon osuutta arvioitaessa on samalla hyvä huomata, että rajoitusten alainen ARA-asuntokanta on esimerkiksi Tampereella vähentynyt vuosina 2010–2019 noin 1 600 asunnolla (-6,8 %) kaupungin nopeasta väestönkasvusta huolimatta. Samaan aikaan markkinaehtoisten vuokra-asuntojen määrä on kasvanut noin 17 000 asunnolla (+49 %). Edellytykset kohtuuhintaiseen asumiseen ovat siis heikentyneet.

Lopuksi

ARA haluaa olla mukana auttamassa Tampereen kaupunkiseudun kuntia onnistumaan MAL4-sopimuksen toteuttamisessa niin asuntorakentamisen tavoitteissa kuin olemassa olevan asuntokannan kehittämisessä. Haluamme olla mukana myös ohjelman seurannassa ja seurantakriteerien kehittämisessä.

ARA on paitsi rahoittaja myös asumisen kehittämiskeskus. Haluamme edistää erilaisia asumisratkaisukokeiluja, kuten viime aikoina asunto-osuuskuntahankkeet. ARA on sitoutunut tukemaan erilaisia energia- ja perusparannushankkeita sekä puurakentamista (mm. korotettu käynnistysavustus) ilmastopäästöjen vähentämiseksi. Myös asunnottomuuden vähentämisessä ja asuinalueiden kehittämisessä olemme mukana

Osoite

PL 30
Vesijärvenkatu 11 A
15141 Lahti

Adress

PB 30
Vesijärvenkatu 11 A
15141 Lahti

Puhelin . Telefon

029 525 0800
Web
www.ara.fi

E-mail

kirjaamo.ara@ara.fi
etunimi.sukunimi@ara.fi
fornamn.slaktnamn@ara.fi

Pidämme hyvänä, että ohjelman mukaan ARA-tuotannon osalta "pidemmällä aikavälillä tavoitetta voidaan tarkastaa". On myös hyvä, että ohjelmassa halutaan jatkaa keskustelua ARAn ja YM:n kanssa kohtuuhintaisen asuntotuotannon edellytysten vahvistamiseksi. Myös ARA toivoo yhteistyön entisestään kehittyvän Tampereen kaupunkiseudun ja sen kuntien kanssa. Olemme mielellämme mukana varhaisessa vaiheessa alueiden tasapainoisessa asuntosuunnittelussa ja hankekohtaisissa neuvotteluissa.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus

Hannu Rossilahti
ylivohtaja

Jarmo Lindén
johtaja

Osoite

PL 30
Vesijärvenkatu 11 A
15141 Lahti

Adress

PB 30
Vesijärvenkatu 11 A
15141 Lahtis

Puhelin . Telefon

029 525 0800
Web
www.ara.fi

E-mail

kirjaamo.ara@ara.fi
etunimi.sukunimi@ara.fi
fornamn.slaktnamn@ara.fi

Asiakirjan sähköinen allekirjoitus.
Elektronisk underskrift av dokument.
Electronic signature of a document.

ALLEKIRJOITUKSET

Allekirjoittaja	Jarmo Linden
Allekirjoitusaika	24.08.2021 13:52
Allekirjoittaja	Hannu Rossilahti
Allekirjoitusaika	24.08.2021 14:02

ASIAKIRJAT

Asiakirja	Lausunto Tampereen seudun aspol ohjelma ARA24.8.2021.pdf
-----------	---